

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

701050

ANNIVERSARIUM EXAMEN

IN SCHOLA LOLLANDO-FALSTRORUM CATHEDRALI

NEOCOPIAE SEPTEMBRI MENSE A. MDCCCXV.

PUBLICE INSTITUENDUM INDICTURUS,

DE

NOMINUM IN GENESI PROPRIORUM
ORIGINIBUS ET CAUSSIS

PROLUSIONUM LOCO DISSE RUIT

RECTOR SCHOLAE,

SEVERINUS NIC. IOAN. BLOCH.

HAFNIAE:
TYPIS BRÜNNICHIANIS.

*Primum hocce commentationum archaeologicarum, quas nuper, nisi
quid praeter opinionem accidisset impedimenti, annuente Ampliss. Theo-
logorum Hafniensium Ordine, publicae disquisitioni subjecissemus, pe-
riculum emissuri, haec duo imprimis rogatum velimus benevolum lec-
torem: alterum, ut, si cui nos forte in hisce nostris super nominum
antiquissimorum ratione conjecturis ingenio aliquanto audacius indul-
fisse videamur, vel sic in ea re versati esse, ut ipsi adeo librorum
sacrorum autoritati quidquam hoc studio derogatum putetur, ne is
tamen ante nos voluerit hoc nomine accusandos, quam in Prolego-
menis, quae, quum longiorem disputationem hic locus non patiatur,
ubi primum alia tulerit occasio, publici juris facere non omittemus,
de toto hocce commentationis genere disputare institutique nostri ra-
tionem prolixius reddere licuerit; — alterum, ne, quum in hoc spe-
cimine haud pauca occurrant loca, in quibus aut sensum conturbave-
rit festinantium operarum incuria, aut aliquid identidem senior nostra
cura invenerit subjungendum, haec pingeat ex indice addendorum cor-
rigendorumque petita textui, antequam ad continuam lectionem acce-
datur, suo quæque loco inserere atque mutare.*

— IV —

Quibus ita breviter præmonitis, nihil restat, nisi ut, anniversarium tentamen in nostro Lyceo die inde XX Sept. publice instituendum indicentes, discipulorum parentes curatoresque, & si qui præterea sunt, qui literis ac studiis nostris bene cupiant, officiose rogemus, velint, pro solita sua humanitate ac indulgentia, ubi vacaverit, frequentes adesse juventutisque animos suo favore studioque excitare, quo si haud indignum se præstiterit alumnorum nostrorum cohors, & sat bonos censoribus suis probaverit in littoris profectus, non est quod gratius quidquam nobis contingere possit.

Dabam Neocopiae in ædib. Scholæ Cathedr. prid. Cal. Septemb.

A. MDCCCXV.

E X E R C I T A T I O I.

De nominum in Genesi propriorum originibus & caussis
five

Quid sit in Ecymologia nominum propriorum ad aestimandam eam antiquissimorum temporum historiam, quæ in Geneseos libro exstat, præsidii.

Ad ea Veteris Testamenti loca, quæ hodiernis temporibus præter alia sub censuram bona cum fruge vocari posse videntur, pertinent, nisi nos magnopere fefellerit nostrorum studiorum amor, in primis *Nominum propriorum*, quibus in Geneseos libro præcipui quicque homines designantur, *forma* & *origo*, in qua consideranda duo sunt, quæ lectorem faciant incertum: *alterum*, quod ea sæpe horum nominum ratio esse videatur, ut dubites, utrum unico de homine legas, an de universo genere, utrum historicam personam oculis observantem, an commentum aliquod ejus nomine expressum, habeas; *alterum* vero, quod, quæ de horum nominum etymologia in ipso textu docentur, ea sic nonnunquam a veri specie recedere videantur, ut vix nobis persuadere possimus, inde, quo ab auctore Geneseos referatur, re vera profectum quodlibet nomen esse. In quibus itaque, si absqve ulla deistica autoris veluti divinitus instituti fide præsumta opinione ad librum interpretandum accedamus, (nam hoc veri interpretis est *), eo faci-

*) Ut acutissime vidit auctor Commentationis: Neue Kritiken und Aufklärungen über die sogenannte Mosaische Geschichte des Sündenfalls. in Museo Henckiano, Vol. III. segni. 2. p. 179 sq.

le ad lucimur, ut ipsa primum nomina putemus narrantium potius phantasiæ quam rei ipsius veritati tribuenda; quæ vero eorundem caussæ afferantur, eas esse seniori qvodam ævo, qvum & vera nominum ratio ignoraretur & nulla fere in illis rebus, quæ a majoribus traderentur, explorandis historica crīs̄is eset, adfictas. Confirmant utrumqve (ut ad rem similem redeamus) mythorum Græcorum exempla, in qvibus qvum permulta qvoqve existerent & nomina e philosophorum commentis vel rerum narratarum conditione nata, et fabulæ vicissim ex recentiori qvadam nominum etymologia obortæ, in utroqve genere ita subtili nunc & eleganti judicio versati sunt, Heynio præsertim duce, nostrorum temporum humanissimi viri, ut non amplius dubitandum esse videatur, qvid antiquitatis memoriæ & qvid recentiorum argutijs sit tribuendum. Qvod autem ut hoc etiam loco satis appareat, atqve qvid nostram in rem inde leqvatur, facilius videamus, conferantur Græcorum ex fabulis Promethei, Epimethei-qve, Pandoræ, Dædali, Herculis aliorumqve nomina; tum Οὐρανος, Γαια, Ἐγια, Δημητηρ, Ζευς, Ἡρα, Μητηρ, Διος, Ερως, Ηως, aliisque complures, qvi in narrationibus antiquissimis verorum ad instar hominum prodeunt, qvamvis, id qvod neminem arbitror latere, qvi aliquæ modo imbutus est mythorum scientia, nihil in his habemus, nisi προσωποποιιας qvasdam, qvibus induita extant antiquissima qvæqve, vel de natura rerum animiqve humani indole philosophemata, vel rerum in terris antiquitus gestarum monumenta; sive ex alterutro genere facta sit mythica illa persona speciesqve ejusdem animo informata, sive præclari cujusdam hominis memoriæ adjuncta vicissim illa fuerint. Est enim ea omnino hominum antiquissimorum indoles, ut in concreto (qvemadmodum dicunt nostri) philosophentur, ut, qvidqvid meditentur, id sensibili formæ annexum et cogi-

tent et dicant, ut in philosophando narrent, historiis contemplationem qvalemcunque suam admisceant, atque ut meditantum phantasia et, quæ in vulgi ore versatur, de rebus vere factis traditio, alteram altera suppleat atque exornet. Quo fit, ut quidquid virium aut rerum naturæ aut menti humanæ inesse putetur, id veluti res vere facta personis tribuatur, quorum deinde *appellationes* aut *nomina* in ipsa illa rerum mentisqve natura inveniuntur. Sic, quæ omnia præmeditatur, prudentia, eaque stultitia, quæ parum attendens, sero rectum videt, narratione designantur de fratribus duobus, quorum nomina Προμηθεὺς atque Επιμηθεὺς contrariam illam exprimunt animi indolem *); unde factum, ut ab altero & homines conditi & ignis inventus & quicquid præterea consilii atque calliditatis est (a qua fraudem dolumque parvo discrimine separaverunt), effectum dicatur; ab altero vero omnis inter homines stultitia omniaque vitia & calamitates, & quidem, quemadmodum in Sacra Scriptura per Iahavam, per mulierem, ortæ existimentur, in cuius facie atque persona illecebrarum corruptelarumque vim veluti deformatam habemus, & cui præterea græco sermone nomen inditum est Ηανδωρας, quod vel, ut autor est Hesiodus **)

— — παντες Ολυμπια δυωματ' εχοντες

Δωρεν εδωρησαν, πημ' ανδρασιν αλφυγησιν.

vel, ut ex toto Hesiodi loco patet, omnibus illa mulier dotibus pravis pariter ac bonis locupletata fuit, eximiisqve corporis animique virtutibus adjuncta etiam erat mens impudentior moresqve fallaces,

ψεύδεα θ' αἰρυνλίοι τε λόγοι καὶ ἐπικλοπον ἡθος.

*) Αμαρτινος Επιμηθεὺς oppos. Προμηθεὺς ποικιλφ αἰμαλομητει. Hesiod. Theog. 511.

**) Εργα και Ήμ. 81.

In *Dædali* nomine, a græco δαιδαλλω, veluti humana specie indutam videmus toreuticam artem *), neque magis constat, utrum verum illud hominis nomen fuerit, an quod sibi fixerit phantasia, egregiis artificum operibus conspectis. Οὐρανος & Γαῖα, Cœlum atque Terra, quum ex his orta omnia putarentur, homines facti, parentes ceterorum omnium habebantur. Vitæ sociæ ignis usu certisque sedibus excultæ præfuisse Εστια, Vesta, putabatur, nomine e græca foci appellatione formato. Deineter, proprie Γῆ μητήρ, personæ ad instar, terram veluti matrem omnia, quibus ad vitam sustinendam opus est, parientem quum designaret, in unum postea cum Romanorum Cerere frumenti procreatrice coaluit. Ζευς, quamquam hujus nominis origo incerta, Dis tamen appellatus, ut præter alia etiam appareat ex formula ὥπο Διός lat. *sub dio*, altioris ætheris notionem reddit expressam, quemadmodum uxor Ἡρα, per metathefin fortasse vocabuli, aërem designat, quibus itaque duobus, conjugio junctis, cur sumnum cœlo imperium tribueretur, in promptu est. Ex vento ad auroram spirante (græc. αὔτη) nomen traxit Ήως, dea deinceps facta. Μῆτις, Δίκη, Ερως, quasi ante oculos humana vel, si placet, divina forma (nam in Græcis hoc idem est) ornatas ponunt abstractas illas de confilio, ultiōne & amore notiones: et Hades ipse, proprie Αἰδης, i. invisibilis, hocce jam nomine negotium suum indicat, imperatoris nempe inferorum, effigiem qui præsttit conditionis mortuorum ignotæ & obscuræ, super qua mature jam homines inceperant philosophari, quamvis, quod re vera sentirent, abstractius neque cogitare neque eloqui potuerunt, immortalem nempe animam esse. Musarum nomina non commemorabo, neque alia permulta plane allegorica poetarumque phantasie tribuenda,

*) Cf. Virg. Aenid. VI, 14 fqq.

qum ea fortasse antiquitatem, unde nobis exempla petenda erant, excedere viderentur.

Minus cognita quidem nec ita evidens est multorum aliorum nominum caussa, Herculis v. c. Apollinis, Athenes, Artemidis, aliorumque, quorum quidam veri fortasse etiam suo tempore homines fuerunt, rebus illis gestis insignes, quae unam alteramve virtutem illis mirum in medium tribuendi caussam dederint: at nihil minus etiam his & similibus memoria servatis nominibus phantasia nonnunquam opiniones addidit animo conceptas, qum in Herculis persona haud dubie commixta sint et principia rei astronomicae & eximiae fortitudinis animo informata imago cum rebus a fortissimis quibusdam viris preclare gestis *); quum idea summæ sapientiae animo concepta formam obtineat deæ e Jovis capite prognatæ; quum in Apolline greges pascente imaginem videamus Solis omnia secundantis; et quæ Lunæ ad partus faciliores reddendos vis tribuatur, ea faciat, ut ne obstetrix quidem inter deas desideretur. Quid? quod saepe etiam, quæ non in contemplatione versantur, sed ad plures modo pertinent, ea phantasie convenientius fuit in uno repræsentata singere, quemadmodum in Hercule v. c. plurium herorum fortia facta junguntur. Ac ne locorum denique, quum et de his agendum sit, exemplum deesse videatur, unum illud commemorabo Λαγγος nomen, seu fluvii Lethæi, quo indicari antiquior s voluerunt feliciorem illum post mortem statum, ad quem pertinere necessarie videbatur ærumnarum, quæ huic vitæ accidere solent, omnis obliteratio.

Tantum fuit quod ad illustrandas nostras de antiquissimorum inter Hebreos nominum formatione opiniones e fabulosa Græcorum

*) Quæ de re videantur, quæ disputavit eleganter Hermannus: Mythologie der Griechen 2r Th. p. 500 sqq.

ætate petendum videretur. Qvam comparationem qvanqvam non in animo est ita ad singula qvæqve extendere, ut inter Hebræos esse, qvod Græcæ cuilibet fabulæ respondeat, alterosqve ab altris mutua nomina ipsa sumfisse contendamus, qvod si factum eset, in singulis potius qvam in universo genere appareret congruentia: explorata tamen Hebræorum nominum etymologia, ni fallor, patebit, in illis nominibus, qvæ hominum memoriam excedunt, ex ingenio formandis in universum eodem atqve Græcorum antiquissimos modo versatos qvoqve Hebræos esse, cuius rei rationem eqvidem existimo in animi humani ratione qværendam, in qvo vim suam phantasia prius exserit, qvam abstractius meditandi facultas, cuiusqve prima contemplatio non potest, qvin poetica sit et rerum sensibilium imaginibus annexa.

Qvare qvum antiquissimis qvibusqve gentibus familiare fit, exacta tempora libenter scrutari suiqve generis & omnium rerum primordia investigare: non mirandum, si ubiqunqve nec majorum traditiones nec hominum memoria suffecerint, qvæ desint, ex ingenio vel traditionum reliquiis utcunqve refarciantur. Conformata itaque hunc in modum narratione, ipsaqve re in vivam velutī actionem revocata, agentes qvoqve prodeunt personæ, qvibus sicuti non tradetur res vere gesta, sed e phantasiæ tantummodo fontibus proflueret ipsa narratio, neqve verum aliquod *nomen* potuit esse; sed ex rei tradendæ natura petendum hocce videbatur.

Sic apud Græcos orti Prometheus, Epimetheus, Dædalus, Metis, Eros, Hebe, Hades, innumerabilesqve alii, homines vel Dii mere allegorici; sic etiam Zeus, (cum Divo s. æthere confusus) sic Hera, Kronos, Uranos, Gæa, Nox, Selene, Helios, e rerum physicarum plerumqve natura petiti, in qvibus id tantum inter Græcam

interest Hebræamqve narrationem, qvod illi, *Ægyptiorum*, ut e Diodoro patet, ad instar, omnes primum natos, *deos* existimant, a quibus ad heroas sensim hominesqve genus deflexerit; horum vero commentarii, quippe eo non modò tempore, quo ad veriora mens effet revocata, verum inter gentem etiam perscripti, quæ ejusmodi fabulis minus indulgeret, deum Eloharum præsumunt ante omnia extitisse, ab eoqve deinde conditos *homines*, eo tantum insignes, qvod et longiori vita gauderent & familiari deorum commercio uterentur. Sive enim deos sive homines eos vocamus, qui primum sunt nati, genus tamen de hisce philosophandi idem est, eademqve eorum e rerum natura & conditione appellandorum ratio.

Hebraicis etiam narrationibus hæcce convenire, & quicquid in his antiquissimæ rerum memoriæ deeset, ex priscis philosophematibus restitutum esse, ostendit, praeter alia, *diligentior nomenum*, quæ in undecim prioribus occurrunt *Geneseos capitibus*, propriorum ex principiis interpretationis mythorum Græcorum facta exploratio.

Ut enim largiamur, illis, quæ ad verioris historiæ tempora proxima accedunt, v. c. quæ Xmo Geneseos capite afferuntur, nominibus veri aliquid inesse; ut largiamur, etiam inter illos Sethitas, qui in genealogica illa Vti capit is tabula ante diluvium vixisse prohibentur, aliquos veros homines fuisse, quorum nomina servaverit res una alterave memoratu dignior, v. c. Lamechi, quem celebrem reddidit vetustum illud de ferri utilitate, quo, quum a filio inventa ejusdem acuendi ars esset, gloriandum sibi putavit, carmen, IVto Geneseos capiti infertum: negari tamen non potest, primum, quæ in genealogica illa Capitis Xmi *Geographia nomina continentur*, horum

eam rationem esse, ut mythico etiam more pro ipsa gente, colonia, urbe, generis autorem indicent, qvi autem num revera unquam existiterit, an aliunde nomen genti datum sit, id ipsum est, qvod magno opere dubitandum videtur. Ut enim Bochartum, Michaelem, aliosqve, qvi de V. Tti Geographia disputaverunt, seqvamur, singulis illis nominibus נָבָרִים, נָבָרִים &c. v. 2 sqq. singulas gentes habemus designatas, Gomeris nimirum nomine Cimmerios, Magogi Magogitas Scythicam gentem, Madæi Medos, Javanis Jones, Thirasi Thraces, Tubalis & Meschechi Tibarenos Moschosqve, et sic porro; qvarum omnium, ceterarumqve, qvæ deinceps afferuntur, gentium nomina, non mirum est, si ad exemplum græcæ mythologiæ, de qua doctissime egit Heynus *), ad autorem aliquem antiquum, de qvo nihil fortasse constaret, reuelerint antiqui, eundemqvè iterum pro mythico dicendi genere, qvo, qvi ab aliquo originem ducere putantur, hujus filii dicuntur, a Japheto prognatum dixerint. Qvare his etiam nominibus inest illud, de qvo supra monuimus, προσωποποιίας genus, ad unum aliquem, qvod de universa potius multitudine valet, referentis. Neqve minus *deinde* ex altera nominum enumeratione patet, id qvod et rei ipsius natura docet, qvo longius in ævum obscurius recedant homines, de qvibus Vto Capite autor tradit, tanto plus esse in nominum formatione phantasie tribuendum.

Primum itaque — ut ab ovo erdiamur, ad explorandum *Adami* nomen progressi — generis humani non potuit, qvin cogitaretur initium qvoddam. Exstitissent, necesse fuit, primi parentes: qvæ ratio ita facilis est, ut ad eam hominibus tradendam nulla, nec historiarum memoria, nec divina opus effet institutione. Neqve mi-

*) Notæ in Apollodori Bibl. Vol. I. p. 261.

nus, quum perswasum jam haberent, esse summam qvandam rerum omnium causam — id qvod intellexisse constat omnes gentes, sive unum sive plures deos esse existimarent — facilis conjectura fuit, hujus numinis opera conditos homines esse. Docebat præterea experientia, esse terram ccelumqve, in illa herbas arboresqve enatas, in hoc solem, lunam, stellasqve fulgere; vivere in terris omnia animalium genera, in mari pisces, in aëre volucres versari, his omnibus ingenitam vim progignendæ subolis esse, dñiqve præstantissimum omnium animantium hominem esse, ejusdemqve, ut proles susciperetur, qvum duobus sexibus opus esset, utriusqve generis homines esse factos. Nihil in his hactenus est, qvod non absqve ulla aliorum traditione, nedum divina, sponte concipere mens humana potuerit; neqve plura continet primum Geneseos caput vel cosmogoniarum, qvas distinxit acumen Eichhornianum, prior. Reliquum erat, ut qvinam fuissent illi homines primum conditi, qvo loco, tempore, modo prognati, & qvo tandem nomine designati, ab historia, si qvæ esset, edoceremur. Sed ne hic qvidem aliud comperimus, qvam suo qvisqve ex ingenio intelligere posset: ab *initio* nempe rerum, & qvidem tempore non definito, conditum orbem terrarum esse; factos deinde, ubi vitæ illorum sustentandæ præsidia suppeterent, & animantes & homines esse, at incertum, ubi & qva ratione? Procreati tantummodo esse dicuntur. Nihil amplius. De qvibus rebus, qvanqvam aliquid explicare videtur alterum illud a C. II. v. 4. incipiens monumentum, ita tamen mythicis coloribus adumbrata omnia sunt, ut multo minus inde rebus lucis affundatur. Hominem luteum a Deo, non aliter atqve in græcis fabulis a Prometheo singi videmus, & horti situm ex ingenio eorum, qvi tractus circa Euphratem incoluere, fictum, fortasse etiam seniori ætate interpolatum esse.

bonis argumentis probatum ivit elegantis illius in Museo Henkiano dissertationis *) autor. Sed de vero, qvo primum nati sunt, modo, nihil qvicquam reperimus, qvod aut sciendi cupiditati satis facere, aut naturæ legibus congruere videatur, id qvod græcæ cosmogoniæ student efficere, internam qvandam ἐνέργειαν & viam procreatricem terræ elementisque tribuentes. Atqve ut ad nomina tandem veniamus, nihil in his aliud inveniatur, qvam natum *hominem* terrenum esse, & mulierem partus enīxam, *viventium genetricem* videri. Non enim *Adamum* *Evanque* propria qvodam nomine sic dictos exhibit prius illud Geneeos monumentum, sed appellative dictum אָדָם h. e. *hominem*, vel, si cum vocabulo cognato אָדָמָה conferre placet nomen, *terrigenam*, nomen aut eodem modo dictum, qvo Græci vocabulis γῆς, αὐτοχθωνος homines significant, in ipsa terra primum obortos, aut respectu habito ad illam e luto vel terra formationem, nisi forte ille mythus, ut saepe fieri solet, e nominis etymologia sit ortus. Nimirum qvum Deus I, 26, confilium capiat hominem procreandi, sive animantem fibi similiorem qvam cæteros & virtutibus suis ita insignem, ut totius orbis ceterarumqve rerum creatarum imperium teneret; qvum præterea de hocce homine pluraliter dicat וְאָדָם, denique v. 27 diversi generis re vera procreati dicantur זְכָר וְנָקָדָה, h. e. *mas* & *femina*, non *Adamus* & *Eva*: qvis est qvi non videat, hoc loco, non tantum ex antiqui, verum etiam ex hodierni sermonis indole, de universo genere humano, non de solis duobus hominibus sermonem esse. Cui interpretandi rationi & ex præcedentibus & ex iis, qvæ seqvuntur, fides accedit, qvum & pisces, volucres, vermes, qvadrupedesqve — cuncta singulare nomine dicantur ad totum eorumdem genus designandum,

*) Neue Kritiken u. s. w. in Museum für Religionswissenschaft von Henke, 3ten Bde. 28 St. p. 217 sqq.

nisi forte qvis fit, qvi contendat, etiam ex his unum modo vel ad summum binos esse primum procreatos, de eisqve solis autorem loqui. Quid qvod in Genealogia V capit. v. 2, qvæ ejusdem rursus cùm primo capite fontis esse videtur, mulier etiam sub appellativo hominis nomine comprehenditur.

Nihil igitur in primo illo monumento de proprio primi hominis nomine amplius dictum, quam si qvis, qvod in LXX dicatur καὶ ἐποίησεν ὁ Ιερὸς τὸν ἀνθρώπον, inde contendere vellet, primi hominis nomen ἀνθρώπος fuisse, nec hoc vocabulo universum genus designari.

Aliq�anto qvidem certius de duobus tantummodo hominibus loqui, eosqve *Adami Hhavæque* nomine designare altera traditio videtur, qvum non modo in 7mo commate & perpetuo deinceps de uno homine sermo fit, quem deus primum e terra formaverit, dein animaverit, tunc c. 21 somno sopiverit, qviqve ipse mulierem ad se adductam expresso nomine Ihhavam dicat; verum in seqventibus etiam, qvo pertinet in primis Genealogiæ nuper adductæ vs. 3, סְנָא semper deinde veluti proprium nomen adhibetur. At totam tamen narrationem diligentius ac sine prævia opinione perlegenti non potest qvin se statim probet color ille mythicus, qvo posterior traditio priorem longe superat, atqve in eo etiam & diversum autorem &, si qvid video, aliq�anto superiorem ætatem arguit. Nam si Deus Promethei omnino ad instar hominis corpus e terra singit, eidem per nāres animam inflat, hortum amænissimum ei incolendum condit, in eoqve duas ferit arbores Elohis destinatas, alteram qva mens illustrari, alteram qva conservari immortalitas possit *); si in horto ipse Deus vagatur,

* Cf. Herders Geist der ehräischen Poësie, p. 48-49, et qvi cum sequntur, Bauers hebräische Mythologie, commentatio modo laudata Neue Kritiken &c.

si viro, mulieri, serpenti pœnæ ad instar dictitat, qvicqvid vitii atque miseriæ qvibusvis hisce generibus naturaliter adfit, si nudos deinde & hastenus tantummodo foliorum tegumento velatos homines pellibus ipse induit, ejeclos denique custode apposito ab horto arcendos existimat: qvis erit qui inter hæc omnia autorem una hac in re mythorum ab indole fine caufa recelfisse existimet, neque potius huic philosophandi generi consentientem, in unius nomine totum genus expressisse, qvod deinde nomen, ex antiquo dicendi more, in proprium illius hominis, quem primum fuisse phantasia finxerat, abiisse videtur; ut hoc etiam loco nullam verbis vim afferentes, ex mythico dicendi genere, viri illius ac foeminæ, *Adami Hhavæque* non minibus totum genus designatum esse putemus. Nam qvod exinde & in sacris litteris & per totum denique, qvatenus illæ pertincent, orbem terrarum, veluti propria nomina invaluerint, id facile sequebatur ex mythica illa narrandi ratione, in qua, ut patet ex Græcorum exemplis, in propriam appellativa significatio sensim tranfire, et, qvod vel de universo genere vel in abstracto dicendum esset, id certorum hominum & forma indui & nomine appellari solebat; cuius rei rationem fortasse ne fatis qvidem is intellexit, qui relationes sibi traditas litteris qvondam mandavit, posterioris monumenti auctor. Qvare non dubitandum videtur, qvin ex rei conditione fictum potius, quam aliquva prisci temporis memoria servatum, illud nomen sit, quo designatum postea videmus humani generis patrem, & ipsum idcirco haud dubie ex philosophantium phantasia formatum. Neque alia *mulieris* ratio est, cuius etiam nonen יְהוָה ipsa sua origine arguere videtur universum sexum muliebrem una veluti specie deformatum. In priori illo monumento, qvod nomine του ηλιού designare solent interpretes, & in quo multo minus figuratum dicen-

di genus est, nulla omnino hujus nominis mentio fit. In altero vero, haud dubie ad designandam intimam utriusque sexus conjunctionem, ex corpore viri structa esse mulier fingitur, & ex viri nomine עִמָּנָא primo quidem appellata חַשְׁמָנָא, id quod grammaticæ potius autoris philosophæ, quam cuidam Adami ipsius ratiocinationi tribendum. At gravida deinde facta, (Cap. III, 20) ab homine eodem nomine vocata, quo hebraice *zīta* vocari solet, צִוָּה חַתְּמָה נֶסֶךְ כֹּל צֵי id quod et LXX expresserunt; vertentes καὶ ἐκάλεσεν Ἀδὰμ τὸ ὄνομα τοῦ γυναικὸς αὐτοῦ Ζωή, ἥτι μητήρ παντῶν τῶν ζώντων. Patet itaque hoc etiam vocabulo designatum esse universalius quoddam de vitæ humanæ principio philosophema, quod foeminæ forma vestitum Hhavæ traxerit appellationem; atque, quam, hisce προσωποποίαις ornatæ, de oriundo genere humano ratiocinationes actarum rerum ad instar traderentur, *Adamum Hhavamque* pro mythico & sentiendi & dicendi genere factos esse homines.

Absoluta hunc in modum antiquissima generis humani periodo, celerius quidem, quam in vera rerum historia solet, progrediens phantasia, ut antiquissimos homines veluti præsentium similes, moribus haud parum exultis ornatos, exhibit, ita etiam primos primorum parentium liberos facit certo vitæ genere utentes, cognitos habentes sacra faciendi ritus, qui in primam certe hominum ætatem cadere non videntur; quam e contrario inter omnes, qui de antiquissima hominum conditione disputaverunt, constat, seculorum studiis & cultura opus fuisse, anteqvam a prima feritate ad vitam ita exultam, qualis heic designari videtur, ascenderet humanum genus. Unde prima jam suspicio, non esse ad veram historiam ea referenda,

qvæ in IV Genesios Capite de primis hominum liberis prædicantur. Altera inest in mythicæ narrationis indole, qvæ Deum cum Caino colloqventem facit, in quo colloqvio haud dubie apparet, quid tota hacce narratione spectaverit autor, tametsi causam fortasse præbere potuerit antiquissima qvædam de pugna inter duos fratres commissa alteriusqve cæde traditio; cui tamen opinioni accedere eqvidem non possum, qvamdiu mythico philosophandi generi s. Mythismi naturæ convenientius esse videtur, philosophema de primarum inter homines pugnarum cædiumqve origine in aliquam de re facta narrationem convertere eiqve deinde agentes intexere personas. Repugnatura deniqve sibi viderentur ipsius hujus capitatis verba, si in iisdem qværenda esset vera veteris memoriae recordatio, atqve in ea de primis primorum parentum duobus liberis re vera ageretur. Arguant omnia qvum majorem perqve plures regiones dispersum hominum numerum, qvam qvi unius tantum essent familiæ; tum mores & ingenium magis exultum, qvam qvæ absqve ipsa institutione divina (hanc autem sibi fingit mythica ratio) possent in hominibus omnium primis cogitari. Sic metuit (C IV, v. 15) Cainus, ne a qvolibet sibi obviari veniente interficiatur, qvod, nisi plures præter ipsum atqve parentes exstisset homines, ei fane non fuisset magnopere timendum; sed agitant eum, atqve id qvidem ex ingenio scriptoris potius (qui in hisce parum sibi constitisse videtur), qvam ex ætatis, ad qvam hæc referuntur, indole, mentis male sibi consciæ stimuli. Agitur præterea (v. 17) de ejus uxore, qvam unde duxerit, non tradit historia, nisi forte inter filias eam qværamus, qvas Adamo tribuit genealogia Capitis Vti v. 4. Sed neqve videtur in verbis וְיָצַר בְּנֹת וְבָנָה aliud nisi formula inesse, qva qvidqvad in illa genealogia, cuius pauca modo existerent nomina, deesset, supplendum sibi autor

existimaverit; neque, si modo in interpretandis nominibus קָנָה & קָנָה verum vidimus, de filiis parentum, quos animo tantum informaverit phantasia, historicorum loqui memoria potest. Condidisse deinde urbem Cainus eodem loco dicitur, id quod partim usibus familiæ, haud ita magne sane, minus necessarium fuisse videtur, partim & mores illorum hominum excessisse, qui in silvis, antris, rupiumque fissuris latilula longiori haud dubie tempore quæsiverint, ut nihil moneam de ferri usu, cuius cuncti artificium, quantum eo & ad struendas domos & ad agrum bene colendum utique opus fuisse, non ante, quam a quinto Caini nepote inventum traditur v. 22. Quibus difficultatibus quomodo ab interpretibus occulti soleat, evideb non ignoro, contendentibus v. c. et agri colendi & struendarum domorum peritiam mancam plane & rudem his temporibus fuisse, duasque aut tres ad summum casas macerie circumdatas utbem illam effecisse, quam exstruxisse Chanochus dicatur, & quæ sunt ejusmodi. At plane tamen, atque ita ut perito satisfaciant lectori, neque haec neque illæ solvi posint, nisi ex mythicarum narrationum indole, cui etiam confirmandæ inserviet diligentior exploratio ipsius nominis קָנָה, in quo, ni fallor, non minus, quam in Adamo Hhavaque, species & deformatio reperitur antiquioris cujusdam philosophematis five cogitationum antiquissimarum vel de socia vita per agriculturam artesque inventas exulta, vel de bellorum homicidiique primis causis, προσωπισμοῖς. Exstat quidem in IV. Genes. Capite v. 1. ea nominis causa, quod in pariundo dixisset קָנָה וְיַעֲנֵה (virum acquisivi, Deo juvante): at vero ne illis etymologiis, quas seniorum temporum argutiis tribuendas esse, fuis infra docebimus, hoc loco diligentius explorandis immoremur: sufficiet monuisse, & quantum argutiarum, quamque longe repetitum quid contortumque, in sit sententiæ verborum

ipforum, qvæ Hhavæ tribuuntur, & qvantopere a grammatica ratione abhorreat, e radice חַבְרָה explicare vocabulum יִצְחָק cuius secunda radicalis etymon potius indicaret verbi qviscentis וָ. Qvanto rectius autem, heic ipsius vocabuli יִצְחָק rationem habere, sive, ut in 2 Sam. 21, 16, *haftam* eo designari dicamus, qva commode significari posset, qvi homicidium primus patrasse putaretur; sive, ut voluit in Supplementis Michaelis, *fabrum ferrarium*, qvo cognomine qvum posthac a ferri cudendi arte signatum videmus Tubal-Cainum, non est qvod dubitemus, apte etiam vocari hominem, qvem hujus artis conditorem fuisse posteri existimabant; sive tandem p'acuerit, qvamvis contra grammaticam rationem, rētinere radicem חַבְרָה, (*acquisivit, posedit*), ut nomen de eo explicemus, qvi certos primum fibi comparavisset agros eosdemqve sepe munitos coluisset. Qvarum itaqve etymologiarum qvacunqve prætuleris, tamen & ex totius narratio-
nis argumento & ex rerum temporisqve conditione, qvacum apte conjungatur qvælibet harum originum, verissime est, *Caini* nomine designatum potius aliquam esse sententiam universalem, qvam unicum qvendam hominem; & mythica ratione in hominis nomine ex-
pressum aliqvad esse, qvod in principio cultioris vitæ factum vel con-
jecerit hominum phantasia vel traditionis memoria qvodammodo ser-
vaverit. Cujus generis esse potuit, vel 1) qvod, qvum augeri hominum freqventia coepisset atqve in eos cupiditates & invidia inva-
lescerent, fuerint etiam, qvi violenter agerent, qvi vim aliis ac necem inferrent, „Percussor (h. e. יִצְחָק) fratrem (i. e. homo hominem) occi-
dit“ — ex qva sententia, qvanqvam proprie universalis erat, facile factu fuit, ut mythum, qvem hodie tenemus, phantasia fingeret, vel
qvod ignis usus metallorumqve proculendorum ars, qvum pluribus
hominum latisfaceret necessitatibus, efficeretqve: „Adami filius יִצְחָק

f. faber ferrarius fuit urbemque primus ædificavit“ mythice & quidem specialius dicantur pro magis universalis: proxima ætate incepserunt homines, & metallis fabrefaciendis & certis sibi sedibus comparandis, vitam sociam atque domesticam magis excolere: — vel denique ȝ), qvod homines, ubi variis studiis operam dare incepissent, in duas discesserint partes *), qvorum qui pecoribus pascendis vacabant, Abelo heic duce utuntur, qui vero certas regiones occupaverant (חַבְרָה), in iisdemque fixerant sedem, & ad vitam variis artibus excolendam necessitate compulsi erant, Caino. Qvibus explicationibus eo plus fidei accessurum puto, si meminerimns, nomine חַבְרָה non certam aliquam designari personam, sed universim antiquissimum genus humanum, verum etiam, qvod inde seqvitur, filii nomen, ex mythica dicendi ratione, de prole & prosapia omnino usurpari. Respiciatur tantummodo mythicum inter Græcos dicendi genus, qui qvum totam & rerum & mentis humanæ naturam personarum forma induant, ubi quid de causis effectibusque dicendum est, *progigni nasciisque* omnia dicunt **). Nec denique vereor, ne, id qvod de interpretatione allegorica monet autor Henkianus ***), fint, qui in illa ipsa nostra & quidem triplici interpretationis diversitate argumenta querant aut erroris cujusdam nostri aut interpretationis ad arbitrium omnino factæ, qvum in difficillimis qvibusque veterum scriptorum locis id accidat, ut de loci sententia illi dubitent, qvibus tamen de

*) Qvo modo inde oriri potuerit pugna inter Cainum & Abelem, h. e. bella inter agricultos atque pastores, haud inscite demonstrat Schusterus in libro: Die ältesten Sagen der Bibel nach ihren histor. u. prakt. Inhalt. Lüneb. 1804. p. 134 sqq.

**) Cf. Heyne ad Apollodor. I, 1. pag. 7.

***) Neue Kritiken &c. 1. c. Vol. 3. p. 2. pag. 190 sqq.

ipso interpretationis genere nulla dubitatio est. Varias qvæ se offerebant ratione's proponendas arbitrabar; qvid in his rectum sit, eruditorum judicio relinqvamus.

Non ita plane evidens est, si ex mythico deinde genere eam repetere placet, caufsa nominis חַבֵּל, qvod qvo rectius referatur, qvam ad antiquissimum qvoddam de homicidio philosophema, evi-dem non invenio; qvum in Hebraico sermone vocabulum indicet aut *vaporem*, *exhalationem*, aut, quod ex Arab. Michaélis conjecit, *spem deceptam*, *parentum orbitatem*, ut inde dictus existimetur, qvem primum parentes extinctum luxissent, sive qvod vitæ exhalationem sive suam orbitatem filii nomine designandam censerent, atqve mors ita sit in abstracto pro mortuo ipso posita; qvauqvam tamen hujus-modi cuidam interpretationi nil magnopere tribuendum putasse, si ex ea sola capienda essent argumenta, nec in ceteris antediluvianis nominibus caussæ fatis suppeteret, cur & huic universalem qvandam sententiam subjectam arbitraremur. Exigebat autem hoc interpretationis constantia, a qva fine caufsa recedendum non videbatur.

Occurrunt denique in hacce primorum hominum historia nomina duarum regionum, haud parum sane ad confirmandam nostram sententiam facientia, ex qva ad mythicam poësin totus pertineat locus: alterum nomen גָּדֵעַ, qvo designatur amoena illa regio, qvam altera illa traditio (Cap. II, 8.) sedem facit primorum hominum; alterum קָנָן, qvo Cainus, imperfecto fratre, profugisse traditur; utrumque manifesto fictum, ut ipso vocabulo ea conditio defignaretur, cui locum præbuuisse illæ regiones putantur, atqve igitur e philosophantium potius phantasia natum, qvam ex geographicò qvodom indicio petitum; ut yanus itaque labor eorum sit, si qui in situ illarum regionum investigando magnopere fuerunt occupati.

Vocabulnm יְלֵעַ f. יְלֵעָה a rad. יְלֵעָה (*delectatus est*) proprio *voluptatem* significat, unde haud dubie pluribus & regionibus & urbibus, qvas in Supplem. ad Lex. Hebr. recenset Michaëlis, nomen inditum. Quid mirum itaqve, si eodem qvoqve ea regio designanda videretur, qvam felicissimæ illius vel aureæ conditionis, qva apud Hebræos pariter atqve apud Græcos Romanosqve usi esse primi hominum finge-bantur, sedem phantasia finxerit. Alterum nomen נִזְנָה originem perspicue traxit ex radice, cujus proxime (v. 12 & 14) antecedit partcipium נִזְנָה, sive huic verbo, ut solent interpres, *exulandi*, sive, jübente Michaëlis, *tremendi*, *perhorrescendi* notionem tribuere placet, unde igitur per נִזְנָה designatam dicamus vel *exilii* vel *terroris* regionem. Indicatur itaqve hoc nomine philosophema qvod-dam de genere hominum per varias terrarum partes extenso, cuius rei caufam autor mythi nostri non in aucta hominum freqventia *), sed in dissencionibus eorundem existimaverit qværendam. Qvare non est qvod *exilii terræ* sic dictæ alius, qvam qvi narrantium placuerit phantasiæ, assignandus esse fitus videatur. Nec itaqve dubitandum, qvin in hisce duabus regionum appellationibüs nomina illius generis habeamus, ad qvod in mythis Gæcorum pertinuit illud *Lethes* nomen, quo designari constat misericordiarum humanarum in morte oblivionem.

Qvare si ex etymologica hæcce nominum ratione æstimantnr IV priora Geneseos capita, mythicoque colore vestituqve res ac sententiæ privantur, clara patēbit historica autoris philosophia, nec difficile erit judicatu, utrum veram & ex fontibus fide dignis petitam historiam, an posteriorum de prima hominum conditione ratiocinationes heic habeamus

*) Id qvod fecit subtilissimus noster Th. Rothe in *Commentatione* qvæ inscribitur: Om Kjærlighed til Fædrenelandet.

phantasia deformatas, intertextis passim, qvæ ex antiquiorum hominum traditione succurrebant; cujus generis v. c. sunt, qvæ de Lamecho ex antiquo quodam carmine traduntur (Cap. IV, 25 & 24 & nonnulla forte eorum, qvæ præcedunt). Veram autem Hiltoriam ut ex quatuor hisce capitibus breviter concinneamus, totius argumenti summa esse hæc videtur: „Mundus exstitit, vi divina conditus itaque instructus, ut in eo quælibet animantium genera sustentari ac vivere commode possint (v. 1-18); his terram Deus frequentavit; aves, pisces, vermesque & quadrupedum omne genus (19-25), denique omnium præstantissimum, hominem s. genus humanum in ea nasci aliquæ jussit, eisdemque omnibus generis propagandi vim indidit (25-31). — vel ex altero monumento (Cap. II, 4 seqq.): „Terram Deus condidit, ad eamque colendam homines (v. 4-7); qui, quum in felicissimis regionibus oborti primum existimentur, nullo negotio quoque vitam egisse necessitatibusque suis consuluisse censendi sunt (8-15); sed rude adhuc hominum genus fuit nec rationis usum præditum (16-17); loquendi deinde facultatem exercuit variis animalium vocibus imitandis, inde sermonis humani prima origo (v. 20). Insum præterea humano generi studium fuit sociæ vitæ, quæ in conjunctione cum ceteris animantibus frustra queritur; at vero quum ad societatem cum sui similibus jungendam naturæ velut impetu homo compelleretur & in amore felicitatem fibi comparatam sentiret, mature jam institutum conjugium est (21-24). Qvod ad vicum denique & cultum attinet, herbis fructibusque primi homines vescebantur, & nudi primum obambulabant (v. 25); deinde arborum foliis (Cap. III. v. 7) aut pecorum ferarumque pellibus (v. 21) indui. Seqvitur insignis illa de lapsu adamitico narratio, in cuius vero sensu investigando quum neque ad rem nostram illud pertineat, & a soli-

ta interpretatione recendentibus fusius, qvam nostri fuit instituti, tractanda res esset *), commemorari hoc loco non placet. Sufficiat monuisse, heic etiam non de certis qvibusdam hominibus Adamo Evaque, sed de universo hominum antiquissimorum genere agi. Qvarare (ut ad IV transeamus Caput) qvemadmodum in tribus prioribus nullus historicus sensu existit Adamus nullaqve Hhava, sed genus tantummodo humanum ejusdemqve duo sexus, virilis atqve muliebris, ita nec horum parentium duo filii sunt, singulariter ita dicti, sed altera ætas, priore cultior & in diversis vitæ generibus occupata. Historicum itaqve Vti Capitis argumentum — nam de egregiis illis, qvæ heic occurrunt, vitæ præceptis, non est qvod hoc loco agamus — hunc in modum breviter exhiberi videtur: „Aucta hominum multitudine (ex mythica Hebræorum dicendi ratione יְהוָה לְלֹת אֶת-אֶחָיו, v. 2), & ex asperiori cultiorem vitam non-nihil progressa (nam hoc non modo e serie narrationis intelligentum, verum in eo præcipue inest, qvod fructum ex arbore peritiæ boni maliqve cepisse Cap. IIIio dicuntur **)) duo præfertim exerceri solebant vitæ genera, agricultura nimirum & pecuaria. Qva re qvum duas in gentes humanum sese genus separaret, alteram *Nomadum*, qvo pertinebant qvoqve majores Israëlitarum, apud qvos itaqve gentiles illæ traditiones & genealogiæ viva voce proditæ servabantur, qvæ Geneseos qvinto capiti insunt; alteram *agricultorum*, de qvibus hæc modo tradita autor habet, qvod suas illi incoluerint regiones (v. 16, qvod certas ibidem sedes fibi comparavissent (v. 17), vitamqve per varias excoluerint artes et ad utilitatem & ad delectan-

*) De lapsu agit in primis Comm. sapius laudata: Neue Kritiken u. Aufklärungen über die sogenannte Mosaïsche Geschichte des Sündenfalls.

**) Cf. Herders Geist d. ebr. P. & Neue Kritiken I. I. c. c.

dum comparatas (v. 20-22).“ Hæc sunt qvæ, exuta mythica veste, in IVto Capite continentur, qvibus qvidem qvum de primo homicidio qvædam sint præmissa, nisi, ut supra diximus, qvæ de primis homicidiorum caussis generatim homines commentati sunt, his inesse putemus, subjectus forte fuit antiquus qvidam de certamine inter duos fratres rumor, qvorum alter ab altero occisus vulgo ferebatur; cuiqve deinde rumori intexta sunt ut universalior illa de dupli nomadum & agricolarum genere historica notitia, sic et vitæ qvædam præcepta, ita recta qvidem atqve præclara, ut recentioribus etiam de Pentateuchi origine ad seriorem & magis excultam, qvam Mosis, æstatem referenda opinionibus pondus additura videantur. De ceterorum, qvæ in hocce capite occurrunt, nominum proprietatum caussis, nihil admodum constat. At equidem non dubito, præsertim qvum vel nulla vel parva tantum mutatione in Genealogia Sethitica (Cap. V.) omnia propemodum recurrent, & qvidem חנוך utrobiqve, præterea ניר & צדך, מוחלט אל מתריש אל מותש ל & מותש אל, למן denique utrobiqve, — non dubito, inquam, qvin his etiam nominibus opiniones qvasdam suas expresserit antiquior philosophia; qvæ vero qvum e memoria temporis decursu excidissent, sola remanisse nomina, eademqve ab aliis ad Caini progeniem, ab aliis autem ad Sethitas esse relata. Canochi haud dubie ab urbis nomine fuit petitum.

Tertius, qvi Adamo Hhayæqve tribuitur filius & qvem Israeli-tæ sui generis autorem faciunt, Sethus est, Hebr. שֵׁת, cuius nominis in Gen. IV, 25, caussa exhibetur, pro hebraici autoris more fatis contorta. Qvod scilicet radix שֵׁת ponendi notionem habuit, Hhava Schethi nomine indicasse putatur, hunc fibi filium a Deo Abelis occisi loco possum esse; de qvo qvidem toto etymologiarum genere

qvum infra prolixius agendum sit, hoc loco præter argutias, qvæ se
in ista derivatione cuivis veri rectique sensu imbuto facile monstrabunt,
notandum videbatur, qvam parum verisimile fit, sententiam, qvæ
ita nullius plane momenti esset, præsertim qvo tempore ista literis
haud consignari potuerunt, per tria millia annorum, qvæ ex bibli-
ca temporum computandorum ratione forte præterierunt a condito
terrarum orbe usqve ad ea tempora, qibus conscriptus esse Geneseos
liber videtur, servata in hominum ore esse. Sed omnino cadat,
necessæ est, hæc nominis explicandi ratio, si, ut supra exposuimus,
Hhava non amplius certa qvædam mulier est, cuius nomen servaver-
it hominum memoria, sed species totius sexus muliebris animo in-
formata; qvod si verum est, ubi Hhavæ prognatus Sethus dicitur,
sensus non videtur alias esse, qvam, ab antiquissimo hominum ge-
nere ortam esse gentem, qvæ Sethum sibi faciat autorem. Verum
tamen si qværitur, an neqve *Sethus* vere vixisse putandus sit; fin
minus, qvænam ea sit sententia, qvam hæc nominis specie ornatam
arbitremur: eqvidem, qvod ad prius attinet, huc revocanda tenetebο,
qvæ de antiquissimis illis conatibus origines popolorum investigandi
præclare Heynius obseruavit *), nimirum „ut partim ad unum pro-
genitorem, cuius dudu[m] oīnis perierat memoria ac nōmen, omnia
referrent“ (qvemqve idcirco, sicubi nihil in antiquiori fama vestigii
erat, imaginationis ope a regionum natura aut temporis, qvo illa
acciderant, conditione aut memorabiliori qvadam facto fingebant,) „partim ut, etymologijs inanibus captis, popolorum origines (homi-
numqve natales) deprehendisse se arbitrarentur,“ (cuius rei in isthoc
Geneeos loco (IV, 25) pariter atqve in C. IV, 1, manifesta habe-

*) Commentar. in Apollodor. T. I. p. 261.

mus exempla.) Per se qvidem non a vero omnino abhorret, potuisse memoriæ proditum *Sethi* nomen esse, neqve minus octo illorum patrum, qvi ante diluvium vixisse Vto Geneseos capite traduntur: multo autem, ut qvid altero loco nobis placeat, libere profiteamnr, verisimilius est, ex consensu ceteræ illius de temporibus ante diluvium actis mythicæ narrationis, προσωποποιίαν in hoc nomine haberri vel rei cujusdam factæ vel priscæ alicujus ratiocinationis. Illustrationis ali-qvid reperire mihi jamdudum videbar in Genealogia adamitica Cap. V, ubi rotundi semper ex arithmeticæ quadam ratione computati annorum numeri temporum quosdam cyclos indicare videbantur, quorum species per certos quosdam homines, five fictos five ex memoria petitos, eorumque ætates, effet expressa, ut heic etiam, qvod in Græcis mythis Hermannus *) atqve paulo ante eum Dorneddenus **) V. V. D. erant suspiciati, Astronomia in Historiam effet conversa; neqve adeo in Setho, Enoch, Kenane &c. haberemus octo Patriarchas, de quorum longævitate, omnem fidem excedente, summa interpretationum diversitas est eruditorumque dubitatio; sed certas tantummodo temporum epochas periodosque, horum hominum nominibus alligatas, vel eorundem specie veluti deformatas. ***). Magnopere autem ad hanc nostram opinionem firmandam nuper fecit Buttmanni ex mythorum indole in primis con-

*) Mythologie der Griechen. 2ter Theil, nach einer neuen Theorie bearbeitet. Berlin 1802.

**) Neue Theorie zur Erklärung der griechischen Mythologie u. s. w. von K. F. Dornedden. Gött. 1802.

***) Hæc si recte flatuuntur, nova, eademque forsan haud contemnda, suppetaret difficillimum illum de Patriarcharum longævitate locum declarandi ratio. Sed hoc jam in aliud tempus transferendum videtur.

cinnata suspicio, qvi qvum de diluvio in universum docte egerit *), tum præcipue ex inedito adhuc opusculo astrologico Vettii cujusdam Valentis, qvi epitomen confecit ex majore qvodam opere antiqui inter Ægyptos Astrologi Petofiridis, demonstrat, Sirium astrum, qvod alioquin fæminino genere Sothis dicebatur, masculine etiam vocatum esse τον Σετό; qvare qvum in Mythologia, personarum formis induita astra soleant, ut certarum periodorum principia, sic generum ac profapiarum autores haberí, atqve pro inde historiæ mythologicæ necesse fit, omnes ante diluvium Adamitas allegoricas personas existimare: perqvam etiam probabile esse existimat, in isthoc *Setho*, qvi qvum, ut astrum, anni solaris initium indicaret, ineuntis cujusqve periodi symbolum deinde fuit, initium qvoqve designatum esse mythologici Adamitarum stemmatis, eundemqve ideo nomadicarum illarum gentium, ad qvas pertinebant Abrahamitæ, qvibus acceptam referimus hancce genealogiam, auctorem esse hominum rumore factum. Qvam apte deinde cum hacce interpretatione consentiat Noachi nomen, & qvid inde ad confirmandam etiam opinionem Butt-mannianam omnemqve illius temporis historiam illustrandam redire possit, mox videbimus. Prætermisssis enim ceteris, qvi in Vto Capite enumerantur, generum auctoribus, tum qvod nulla videntur rerum gestarum memoria inclaruisse, tum qvod in etymologia nominum nihil adhuc suppetit, unde certi qvidqvam de hisce effici possit, nisi forte, id qvod vereor ne longius nos a proposito abduceret, in astronomicæ hujus genealogiæ ratione evolvenda prolixius versandum esset: ad proximam, qvæ se nobis in ipsa Genesi offert, nominis etymologiam pergamus, præfertim qvum ea ad illustrandum, qvod de clarissimo qvodam mythicæ ætatis viro prædicatur, nonnihil faciat,

*) Ueber den Mythos der Sündfluth von Philip Buttmann. Berlin 1812. p. 38 sqq.

Noacho scilicet, cuius nomen, hebr. נָחֶם Gen. V, 29. ad radicem referuntur חִנּוּ, *consolatus est*, in qua autem non solum merito interrogari posset, quid ex ipso demum solaminis accepturi parentes essent, agris colendis defatigati (nam hæc expressis verbis in isthoc loco dicuntur), verum objici etiam, quod jam dudum observavit Michaelis, nullam vocis חִנּוּ, in qua et molesta est tertia illa radicalis חַ, & secundo loco desideratur littera quiescibilis חַ, cum nomine נָחֵם esse etymologicam affinitatam. Qibus quidem grammaticis difficultatibus ita occurri posse Hubigantius existimavit, ut pro נָחָם legeretur חִנּוּ h. e. *quiescere nos faciet*, cui etiam conjecturæ haud parum ex versione τῶν ὁ fidei accedit, ita vertentium οὗτος διαγνωστέος γένεται. Verumtamen, quum iterum neque appareat, quænam illa *quies* esset, quam parentibus Noachus quondam esset comparatus, neque præterea verisimile fit, servata per seculorum memoriam hæc Lamechi verba esse, memoratu certe haud admodum digna; denique si in illis aliquid de futura vel consolatione vel quiete vaticinii esset, unde illa tandem bono Lamecho ars futura prædicendi, quam parentibus tantummodo matribus patribusqve moribundis attribuisse superstitione videtur; non possumus non hoc etiam loco nominis hebraici etymologiam recentiori cuidam auctori, qui parum compertam habuerit ævi mythici indolem, fortasse ipsius nostri scriptoris ingenio adscribendam censere, atque ad mythicum deinde interpretationis genus progressi Noachum pariter atque ejus majores, de quibus hactenus egimus, allegoricam personam, h. e. προσωποποίησιν vel memorabilis cujusdam rei, quæ illis temporibus accidisset, vel philosophematis hominum super ipsa, existimare. In qua si Buttmano placet accedere, nomen נָחֶם ad primitivam illam vocem *Na* referenti, vel *Nach*, qua in linguis orientalibus & ceteris, quæ ex illis

oriuntur, significari existimat aquam, multasque affines notiones v.
c. natare, navis, (quae pertinent graecorum νανη, ναμη, ναος; &c.): in
Noachi nomine veluti symbolo designatam habemus memorabilem
illam in regionibus quibusdam Asiaticis factam inundationem, quam
effugerant paucissimi harum regionum incolae; sive horum aliquis
Noachus vere fuerit, cuius nomen, quod ad eum suum genus refe-
rebant, memoriæ prodita seruaverint Israelitarum fasti, sive, quod
Buttmanno placuit, mythica ratione ex ipsa rerum conditione factum
id nomen putemus. Michaelis vero, cui se nondum obtulerat my-
thica interpretandi ratio, quæ recentiorum temporum est, notam il-
lam & affinem secutus radicem ηνη qviescere, in Noacho designatam
existimat quietem illam s. γαληνη, quæ post diluvium terra marique ho-
minibus contigisset, ponens autem, quod cur ipsi, dummodo melior sup-
peditat ratio, concedamus, miracula etiam augentes, non video: pro-
missione quadam divina adductum Lamechum praæclarri aliquid de
filio divinasse; ut nihil de quiete illa longius certe petita, dicamus.
Quare ut nostram quoque de hoc loco atque Noachi nomine senten-
tiam eruditorum judicio explorandam subjiciamus: eqvidem etiam
ad veram illam radicem ηνη non dubitabo nomen referre, sed *de-
finendi*, quæ etiam illi quietis notioni inest, potestate, nimis ut
continuetur mythus ille astronomicus, in Sethi nomine inceptus, &
per justam quandam, ut videtur, temporum computandorum ratio-
nem perductus, totiusque periodi per Sethum inceptæ finis s. qvies
per Noachum facta datur. Quas igitur attulimus utriusque nomi-
nis etymologias, eæ nos facile eo perducent, ut totam a Setho inde
usque ad Noachum genealogiam προσωποιαν esse putemus veteris
cujusdam æræ s. chronologici systematis, in historiam, ut apud Grae-
cos quoque fieri solebat, mutati, id quod se lectoribus probaturum

existimo, si expenderint, & qvam apte in tanta re, qvalis fit illa diluvies, finita putari epocha posset & qvod exinde nova qvædam multoqve certior periodus exordiatur. Qvid? qvod rem etiam confirmare temporum ratio videatur in Cap. VII & VIII., in qvibus non di-
rum modo solennis est numeru 7 & 17, verum prima periodus ipso sexcentesimo Noachi anno absolute dicitur (VII, 6); altera, intercalatis CL diebus (VIII, 3), deinde XL (v. 6), atqve iterum iterum-
qve *septem* (vv. 10 & 12), incipit anno *sexcentesimo primo primiti* mensis *primo* die (VIII, 13). In qvibus omnibus qvis est, qvi non vi-
deat, astronomicam qvandam rationem æræqve, qvum antea impedi-
ta turbataqve fuisset, corrigendæ studium designatum. Qvæ res qvan-
tum veteribus curæ fuerit & qvam sæpe intercalationibus tunc tem-
poris fuerit opus, inter omnes constat; qvo modo autem imaginibus
plerumqve & personarum formis ærarum computationes induerint,
nuper Hermannus demonstravit *).

Peracta igitur hunc in modum periodo mythica, ex ægyptiaca fortasse temporum computandorum ratione nata, altera succedit, qvæ,
qvangvam & ipsa mythismum redolens, firmiori tamen fundamento innititur, geographica nempe gentium descriptione; de qua in Xmo præsertim Geneseos capite agitur. Triplex nimirum ponitur omnium gentium origo, eademqve ad tres autores pro more antiquorum re-
lata, *Semum*, *Chamum* atqve *Japhetum*, qvos qvidem Noachi filies autor dicit. Qvisqvis autem veterum istarum genealogiarum indolem bene habet perspectam. & Heynianæ observationis supra allatæ me-
minerit, is qvodammodo jam addubitabit, num hoc loco de veris

*) Griechische Mythologie. 2r Theil.

qvibusdam generum autoribus sit cogitandum, iidemque Noachi filii fuisse fidē historica dici possint. Qvibus si deinde accedit, qvod pater forte non fuerit, nisi aut finitæ periodi aut aliis cujusdam rei allegoria; tum, qvod verisimile non sit, unius viri tres filios aut problem eorum, ab initio certe non ita freqventem, ut ulla opus esset discessione, veluti ex composito sic tripartito in terras invicem remotas discessisse, ut alter meridionalium Asiæ incolarum Afrorumq; pater fieret, alter Asiaticorum borealium & Europæorum, tertius autem medium teneret, Assyriisq; , Syris & Hebræis in Palæstinam migrantibus ortum præberet; deinde — id qvod omnium maxime abhorrere a vero videtur, — singulos viri unius filios singularum gentium autores fuisse, neque id in Semo solum & Chamo Japhetoq; factum, verum etiam in filiis ac nepotibus eorundem, (cf. Gen X, 2 fqq.). Si præterea spectatur mythica totius illius historiæ indoles hujusq; cum cetera narratione connexus; annorum etiam in XImo capite computatio certiore qvandam servans normam; certus ille trium fratribus numerus, qvocum jam Huetius *), autore Lactantio **), qvamvis diverso plane consilio, græcum confetebat de tribus fratribus Jove, Plutone, Neptunoq; mythum, terrarum orbem inter se partitis; postremo — id qvod hoc loco plurimum valet nobisq; ipfis conjecturæ causam fecit, sensus, qvi nominibus illorum fratribus ad etymologiam perpenfis, inesse videtur: non est, qvod magnopere dubitemus, qvin etiam Semi, Chami, Japhetiq; nomina ad id genus pertineant, de qvibus Heynianum jam supra laudavimus judicium, ac mythice conficti potius, qvam ex historia noti homines fuisse putandi fint, live memoria adductum nomen live

*) Demonstrat. evangeli. Lips. 1694. p. 256.

**) Inflitt. L. 1. c. 11.

e gentium rerumqve "ulla conditione factum id tandem dicamus. Ut mihi qvidem se res probavit, in postera rerum memoria locorumqve descriptione illis temporibus, qvibus conscriberetur Genezeos liber, gentium tres classes five stirpes discerni solebant, qvas prisco more, ut certa harum origo indicaretur, ad tres illos generum autores referebant, qvi deinde, qvum uniuersa diluvies fuisse, in eaqve omnes praeter Noachi familiam homines exstincti putarentur, non potuerunt, qvin Noachi, qvi alter hoc modo generis humani parens factus esset, *filii* (hac enim appellatione mythologia in universum designare propriae folet,) fuisse existimarentur. Qvod si recte disputatum est, seqvitur, ut, ubi qvid in historia verum sit, qværatur: illis VI C. v. 1omi verbis: „Noacho tres geniti sunt filii S. C. I.“ detracto colore mythico, non aliud videatur sensus inesse, qvam: Humani generis tres post diluvium propagines distingvuntur. Nihil amplius.

Reliqvum jam est, ut qværatur, qvid in ipsis hisce nominibus fit, unde confirmari hæc opinio poscit. Minus qvidem hoc in Schemi nomine apparet, cui qvanquam in Hebraico sermone est, qvod respondeat, appellativum nomen, nullus tamen huic, quantum qvidem haec tenus invenire potui, inesse sensus videtur, unde aliquid posset effici, qvod ad illustrandam historiam commode satis pertineret. Donec autem rectius qvid succurrat, ita mihi rem explico: vocabulum בְּנֵי Lexicis *) fides habenda, *notam* proprie vel *signum*, græc. σημα, significat, ex rad. arabica, *designandi*, *notandi* vim habente; deinde *nomen*, unde per metonymiam *fama*, *celebritas*, id qvod & *nomen* nos dicimus (v. c. Gen. 6. 4: אֲנָשִׁים וְחַם & 9, 28. מִן אֲחָלָה, qvod perperam vertunt; tentoria Schemi) denique homo ipse qvi celebra-

*) Cf. R. Simonis Lex. hebr. f. l. v.

tur; qvo igitur nomine non mirum si gens, qvæ tantum fibi tribuere solebat, generis autorem appellaverit, abstracto, ut fieri solet, pro concreto nomine usq. d. „*celebratum nomen*“ pro „*illustris simus ille.*“ Nisi forte qvis sit, qvi cognatam existimans particulam (*ibi*), proprie *remotum quid*, atqve ideo forte *remotissimum quoddam tempus*, hoc nomine aptius designatum putet generis autorem, ad remotissima tempora referendum.

Aliqvanto certius apparet, qvæ vis fit nominis ☽, qvod qvum & *solis calorem* & inde ortam *nigritiem* denotet, adductum videtur ut, personæ habitu, originem gentis indicaret in calidissimis illis regionibus, *Aethiopia*, *Habessinia*, *Libya*, *Egypto*, *Arabia*, *Perfia*, Syriaque habitantis (cf. Gen. X, 6-20). Neqve multo alia ratio est nominis יְמֻן, qvi (Gen. IX, 22 seqq.) Chami filius dicitur, qvod ex mythorum jam satis cognito dicendi genere spectatum, si qvid video, nil aliud valet, qvam „Canaanitas ad stirpem illam Chamiticam pertinere,“ qva cum Genealogia non mirum, si fastus judaicæ gentis (qvam mihi video etiam agnoscere in vocabulo נָגֵן *) qvo in v. 21. indicat autor, Semitis, utpote e maximo fratre obortis, principem locum deberi) ejusdemqve in incolas Palæstinæ odium conjunxerit mythum de vaſcinio patris Noachi, cui nunc eventus non defuit, qvum a Semitica progenie Chamitæ, s. a Judæis Canaanitæ esſent subacti; nam dignum est, qvod animadvertisatur, Gen. IX, 25 non in ipsum *Chamum*, delicti reum, sed in ejus filium *Canaanem* imprecations converti, eundemqve hoc jam in loco tanquam prosapia totius, gentis nimirum Canaaniticæ, symbolum adhiberi. Ex hujus

*) Eſſe eqvidem non ignoro, qvi ad Japhetam hoc epitheton refrant; sed videantur, qvæ in Scholiis ad l. 1. bene diſputavit Rosenmüllerus V. D.

enim aut e terræ, qvam incolebant, nomine petitum esse more mythico nomen autoris videtur.

Septentrionalium denique in Asia populorum h. e. ex Genes. X, 2 sqq. Scytharum, Medorum, Jonum (atqve adeo Græcorum, inter qvos jam clarus fuit antiquus heros *Japetus*) Moschorum, Tibarenonrum, Thracum aliorumqve autor perhibetur *Japhetus* hebr. יְהָפֵת, qvo nomine, petito haud dubie e rad. פָּתַח, *latus fuit*, Hiph. *dilatavit, extendit*, indicari videntur latiores illi regionum tractus, qvos incolebat illa gentium profapia; id qvod illo etiam etymologico vaticinio, Gen. IX, 27, יְהָפֵת אֱלֹהִים לֹוֶת (q. d.) Lato latum faciet deus), innuitur; non qvod Noachum hæcce jam in antecessum vidisse putemus; sed isthoc nomine ideo fortasse designatum esse, qvum nationibus illis late dispersis autorem adfixerit posteriorum phantasia, saltem ex hac ejusdem etymologia mythi de Noachi vaticinio petendam originem esse.

Sed pergamus ad nepotum genus, in qvibus, dum enumerantur gentes profapiæ Chamiticæ, omnes unius semper autoris, qvem filium deinde vel nepotem vel pronepotem &c. Chami dixerunt, nomine designatae, subito Gen. X. 8, nomen occurrit שָׁמָן, qvem, qvum filius τοῦ Σαμαν dicatur, hominem qvidem esse videmus *Aethiopico genere natum* *); nam ita ex mythico dicendi genere intelligendum filii nomen esse, sœpius monuimus. At alia vero qvæstio est, qvatenus ex mythico sermone vel ex vera rerum memoria petendus ille homo sit? atqve utrum totam ille gentem an unicum designet hominem? Qvorum illud certe, si ex ceteræ narrationis indole nexuque res est æstimanda, rectius esse videbitur: adumbrata scilicet in

* Cf. Michaëlis Spicileg. Geogr. exteræ. I. p. 143.

Nimrodi, fortissimi nempe venatoris, persona esse venandi studia, pri-
mis ætatibus & necessaria & frequentissima, id qvod præterea con-
firmat ipsa nominis origo, petita haud dubie ex rad. נִמְרָד five in ea
rebellandi, five, ut alii ex Arab. & Syr. volunt, *contumaciae* notio-
nem expressam habemus *). Atqve hinc ratio suboritur, qvamob-
rem iis accedere non possumus, qvi in Nimrodo certum hominem
vident, rerum gestarum memoria clarum. Nam et si non absonum
sit existimare, memoriæ traditas fuisse res ante diluvium gestas,
atqve etiam, si placet, clarissimorum qvorundam hominum nomina:
dubitari tamen potest, qvomodo, nisi appellativa, ut ajunt Gramma-
tici, pleraqve nomina antediluviana sint, fieri potuerit, ut rebus
gestis ita plerumqve ea consentiant, ut ex iis facta illa manifesto
videantur. Qvod enim in proverbium abiisse Nimrodi nomen (Gen.
X, 9) dicatur, & ipsi præterea (v. 10) imperium Babylonis aliquam
rumqve urbium tribuatur, hoc nihil ad rem facit, qvoniam utrum-
que accidere etiam potuerit fictæ personæ, qvæ, ut in mythis fieri
solet, in historicam temporis decursu effet mutata. Neqve vero,
qvum deinde v. 11. dicatur, ex illis regionibus *Affurem* exiisse, Ni-
numqve & alias urbes extruxisse, alia ulla esse hujus relationis caufa
videtur, qvam qvod exinde egressa essa putabatur gens Assyrorum,
ex mythico more per generis autorem, cui ex gente nomen accre-
verit, designata. Ceterum vero non est, qvod dubitemus, qvæ de
Nimrodo traduntur, pariter atqve cetera pleraqve, ab ipso Genezeos
autore pro rebus vere factis habita fuisse, qvum diu forte ante
hujus tempora verioris historiæ speciem induissent mythica illa phi-
losophemata, & ad hæc subtiliter separanda opus fuisset criticæ artis

*) Cf. Michaelis Suppl. ad Lexx. hebr.

peritia & humanissimarum artium studiis probe subacto veri sensu, illis temporibus tanto minus tribuendo, qum ne Græci quidem, qui de his rebus scripsere, veram rerum memoriam a mythismo fatis subtiliter secernere calluerint.

In reliqua X Capitis genealogia, ut in his modo nominibus maneamus, de qvorum originibus commentandi caussam textus ipse præbet — notandum duntaxat videtur nomen פָּלָג (v. 25), de quo tanto potius dicendum aliquid nobis est, quo majores illud interpretibus difficultates movisse video. Neque vero non in hoc mihi videor etymologicum mythum agnoscere, cuius autem explicandi duplex ratio succurrit. Aut enim e sensu nominis פָּלָג, quod proprie *divisionem* significat, ita consuetum arbitrari licet mythum, ut inde concluferint veteres, dispertos esse hujus tempore per orbem terrarum homines ortamque exinde multiplicem lingvarum diversitatem, cuius tamen & alia quædam caussa suppetebat in nomine urbis בְּכָל, unde dejectum quoque per varias terras humanum genus putabatur; quam sententiam, quamquam egregie commendavit ingenium & acumen Eichhornianum *), neque insolitum est mythorum genus e nominum interpretatione natum: haec tamen nobis dubitanda restant, tum unde illud nomen posteri habuerint hominis, qui fortasse non magis exstiterit, quam reliqui antediluviani, ex phantasia, ut jam vidimus, plerumque conficti, tum quomodo lingvarum diversitas inde esset declaranda, quod duæ gentes, eodem fere sermone usæ, invicem discessissent. Quæ itaque in re, ut interpretationis constantia servetur, versa potius vice crediderim *Phalegi* proprium nomen ortum ex partitione, quam factam arbitrati sint, qum

*) in Progr. quod inscribitur: „Declarantur diversitatis lingvarum ex traditione Semitica origines.“ Hunc sequuntur Bauerus, Rosenmüller aliique.

a fratribus Joctanitis suos majores discessisse putarent. Ferebat enim fama fortasse, Arabas, qvi Joctanem generis sui autorem prædicabant *) ejusdem cum Hebræis Urensibus profapiæ esse. Neque nulla hujus opinionis caufsa in ipso textu habetur. Eodem scilicet commate, qvo divisa terra dicitur, duo omnino fratres fuisse dicuntur: *Phalegus* atqve *Jordan*; ex qvo statim recensetur proles Joctanina, cui regiones attribuuntur a Mesa inde usqve ad Sepharām, h. e. ut illustrarunt Bochartus, Michaelis et Niebuhr, hodiernum Yemen. De *Phalego* vero nihil traditum ante legitur, qvam ad Semiticam Genealogiam veniemus, in qva demum Cap. XI, 18, *Phalegi* usqve ad Nachorem & Abrahamum progenies enumeratur. Qvare verā qvādam divisionem eqvidem h. l. memoriae traditam existimaverim, at non totius terræ (id qvod existimandum effet, si diversitatis lingvarum origo inde effet petenda), sed illius tantum *regionis*, qvam unā olim tenuisse putabatur ea hominum gens, cuius duæ deinde partes exstitere, eodem fere sermone usq; altera Joctanitarum, Arabiam felicem incolens, altera Phalegitarum, *Ur* tenens Chaldaicum, unde post aliquot secula in Palæstinam Abrahamus migrasset. Qvæ itaqve Arabicæ & Hebraicæ gentis, ut ferebatur, communis origo in caufsa fuisse videtur, cur discessionem olim factam *Phalegi* nomine & persona insignitam exhibuissent.

Absolvuntur deniqve, qvæ in primis XI Capitibus Geneeos servata exstant de antiquissima universim ætate monumenta, nomine, etiam qvod originem attinet, summa interpretum cura digno, *Babelis* nimirum, cuius cauffam ipse Geneeos autor inveniendam putavit in rad. בָּבֶל, qvod ibi Deus *confudisset* lingvam totius terræ, homines-

*) Supereffo nomen adh. regione Jemenensi Kachtān, patet ex Niebuhrii Beschreibung von 275, annot.

que, in turri excelsa hactenus exstruenda occupatos, in totum orbem terrarum disperfisset. De qua re non est, quod Theologos latere putem ingeniosissimam illam Eichhornii hypothesin *), qui in ea vedit antiqui cuiusdam philosophi opiniones de gentium adeo que lingvarum diversitatis origine; quam sibi declarare studuisse ex nomine loci בָּבֶל, quod a *confundendo* dictum videri poterat, quamquam recius ex Græcorum opinione ad antiquum regem Belum referatur, urbis, ut voluit autor Etymologici Magni, conditorem. Ex eaque *confundendi* notione, in Babylonis nomine semel adoptata, mythum deinde nostrum sua sponte fluxisse, quem Pyramis five turris alta, at exstruendo tamen ad finem non perducta, urbi imminaret, unde dispersi conditores variato sermone dissecessisse putarentur. Qibus quidem conjecturis ita evidem accedo, ut in isthoc loco mythum s. antiquum quoddam de variatarum lingvarum caussis philosophema, narrationis forma vestitum, mihi videar deprehendere; de ceteris autem conjiciens, fundum fabulæ fuisse Pyramidem illam inchoatam, eandemque, si modo ad radicem hebraico sermone ufitatam vox referri potest, nomini caussam dedisse, quod ibidem confusa videretur, non hominum lingua, sed labor conditorum. Quo igitur nomine quem semel notata urbs esset, facile factu fuit, ut qui sibi persvassissent, una tantum stirpe post diluvium ortos homines, uno primū loco omnes habitasse, hanc sedem etiam ibi fuisse existimarent, unde dispersos eos esse jam ipsum nomen indicare videretur; qua dispersione facta, necesse quoque fuit, lingvas eorum variari. At hoc ita sensim, ut fert rei natura, factum putare quem ab ætatis indole alienum sit, miraculofissima quævis semper captantis: rem sibi

*) in Progr. nuper laudato.

potius finixerunt miraculo subito effectam accidisse, & in ipsa lingvarum confusione fitam potius d. sc̄essonis, qvam in hacce illius, causam fuisse. Difficile dictu est, qvid veteriori memoriæ & qvid forte ingenio autoris, qvi Genesin literis consignaverit, in hisce rebus debeat. Quid? qvod ne ad ullam qvidem aliam caussam referendus esse ille de lingvarum confusione mythus videatur, qvam ad solam mythicam philosophandi rationem, ex qua primæ de hominibus juncū viventibus opiniones ita facile exornari potuerint, ut signum illis fuisse diceretur, sine qvo, sicubi longius cum gregibus divagati essent, congregari haud facile possent, unde itaqve turrem altam fecerit phantasia. At vero, qvum nihilo miñus cernerentur per totum terrarum orbein disperſi, qvæ disjectio nonnisi Deo jubente facta esse posset, & vario proinde sermone uterentur, mythice hæc qvidem ita expressa sunt: „Deus lingvam eorundem confudit,” qvod præterea, ut supr̄ monimus, subito factum ex̄st̄imabatur. Qvod Deo ipſi prop̄is hæc r̄mnia efficienda tribuantur, ut e cœlo descendens opus priuū intueatur ac deinde conturbanum existimet, idem veritus fortasse, qvod in Gigantum pugna, cum montibus montes accumularentur, Z̄os ille Græcorum: hæc omnino ad mythicum dicendi genus pertinent, phantasmatibus ejusmodi philosophemata sua exornans. Qvem itaque mȳthum qvum jam deformatum reperiret Geneſeos autor, cui inprimis vidimus & posthæc magis adhuc videbimus placuisse etymologiæ studium, haud difficulter sane eo potuit adduci, ut eo loco factam rem existimaret, in cujus nomine, ex indole suæ lingvæ spectato, causam ejus deprehendere fibi videretur.

His ita expositis, ni fallor, fatis jam patebit, qvid e nominibus hebraicæ antiquitatis ad mythologiæ præcepta exigendis redire

possit ad illuſtranlam illam, qvæ ſacris in libris exſtat, antiqvifſi-
morum temporum hiftoriam, qvum, qvæ ex ipſarum rerum condi-
tione ac natura fiſta nomina ſint, ea imaginis ad iſtar totam rem
factam vel historicum ſuper ea philofophema ante oculos repente
ponat. Qvid eſt enim, qvod ætatis illius ad ſenſus omnia referen-
tis ſentiendi dicendiqve rationi plane πολὺτικὴ convenientius eſſe vi-
deatur, qvam ut, ſicubi, deficiente rerum memoria, ex ingenio de-
ſcribenda fit antiqvifſimarum ætatum conditio, ibi, qvi in terris pri-
mum natus exiſtimatur, is *terrigena* vocetur; ut mulierum prima
eodem, qvo *vita*, nomine deſignetur; ut, qvi homicidium primus
feciffe putabatur, is a lethali iſtrumento *hasta* nomen traxerit, aut
qvi ignis utū metallorumque procudendorum arte vitam excoluiffet
humānā, *faber* fit vocatus; ut in ejus nomine, qvi primus occiſus
putaretur, deſignata exſtaret aut vitæ *exhalatio* aut parentum *orbo-
rum* *luctus* vel omnino abſtracte *mors*; ut qvi ſtrips, qvam primam
finxit hominum phantasia, autor eſſet habendus, is *astri* nomine de-
ſignaretur, cui Astrologica ratio epochæ *initium* adſignaret; qvem-
admodum qvoqve periodi *finis* ſtripsqve interitus in illius nomine
exprimenda eſſet, qvocum ultraqve abſoluta ſtatueretur; ut, qvum
triplex omnium gentium origo eſſe exiſtimata fit, ad *tres autores* illa
referredetur, qvibus e rerum gentiumqve conditione vel regionum ſitu
nomen accederet; ut, qvidqvid de venatorum, qvi antiqvifſimo tem-
pore feris interficiendis inclaruiffent, ferocia animo eſſet conceptum,
id hominis nomine, cui fortissima qvæqve facta tribui ſolebant, ex-
primendum videretur; ut cujus tempore vel imperio diſceſſiſſe gen-
tes cognatæ putarentur, is nomine ſuo diſceſſionem indicaret; deni-
qve ut ipſa ea loca, in qvibus feliciter ac læte vitam degiſſent ho-
mines antiqvifſimi, vel qvo calamitate affecti conſugiffent, vel unde

dispersi per varias terras putarentur, *amoenitatis* dicerentur, *exiliis*, *confusionis* regiones, situ illis e narrantium phantasia assignato. In qvibus omnibus nihil nisi προσωποποιῶν haberi, facile patet, qva posteriori ævo hominum phantasia priscae historiæ defectum censuerit erparandum.

Verumtamen imminui subinde necesse est hoc phantasiæ ministerium, qvo propius ad certioris hiltoria tempora acceditur; & re ipsa limitem qvendam ponere videtur XIum Geneeos caput. Nam ab Abrahamo inde, h. e. ab incunabilis judaicæ historiæ, admodum probabile est, re vera vixisse plerosqve, qvorum nomina adferuntur; si qvid autem de iis traditum sit, qvod fidem excedat aut mythismum redolere videatur, tribuendum id esse aut veræ rationis & causarum, ignorantiæ aut omnia sensibus objiciendi studio his temporibus familiarissimo; qvibus nonnunquam accedebat Judæorum superbia, in majorum historia futuræ magnitudinis indicia & argumenta, qvibus probari posse videretur insignis qvidam Dei in suam gentem favor, cupide qværens. Ad hasce gentis de rebus sibi majorum memoria traditis opiniones referendæ imprimis sunt *interpretationes nominum* etymologicæ in Geneeos libro freqventissimæ. Etenim non modo in nominibus Hhava, Cain, Scheth, Noach, Japhet, Peleg, de qvibus jam dictum, philosophantem videmus autorem, sed etiam in iis qvæ seqvuntur, in Abrahamo, Meabo, Ismaele, Isaaco, Edomo, Jaacobo, Israele, Rubene cunctisqve Jacobi filiis nepotibusqve Perez, Ephraim, Manasse; præterea in locorum nominibus, cuius generis sunt Babel, Bethel, Zoar, Beerschabah pluresqve fontes, tum Gilead, Succoth, Moriah, Machanaim, Rechoboth, Phiel &c. in qvibus omnibus aut expressas vident res vere gestas & hominum memoria celebratas, aut cauffas reperiunt nova qvædam, præsertim si pauca

accesserint historica indicia, comminiscendi. Qvæd ita sœpius in Geneseos libro factum, nec veras esse posse, qvæ in eodem afferuntur, nominum antiquissimorum caussas, sed posteriorum ætatum, ista studiosius inqvirentium, argutiis tribuendas esse, forte etiam ab ipso Geneseos autore profectas, patebit, si spectaveris: 1) paucissimas modo horum nominum origines tales esse, ut vel e grammaticæ vel historicæ criseos legibus spectatæ probentur, plerasqve vero & longius petitas & perqvam contortas, imo duplii nonnunq; ac triplici ratione propositas; deinde 2) non apparere, unde ad historicum nostrum autorem illa rerum sœpe tenuissimarum nec ulla, nedum seculorum memoria, dignarum scientia pervenisset? denique 3) qvibusdam etiam harum etymologiarum inesse vaticinia, futuri scientiam exigentia, qva cur prædicti fuissent, qvi ista prædixisse putantur, nulla unqvam ratio docuerit. Verumtamen qvum autor ille, cui Pentateuchus, qvalem eum habemus, debetur, (five Mosis five Davidis tempore conscripti libri dicantur) existimari non possit aut ea studiorum humanitate excultus fuisse, ut in hisce investigandis judicio satis subtili & veri rectique sensu uteretur; aut tanta historicæ criseos, grammaticesq; ac mythologiæ peritia instructus esse, qvanta opus fuisset, ut ex antiquissimis illis traditionibus subtiliter examinandis verum investigaretur; qvum ipsa ætas, qva hæcce conscribebantur, nec a mythica sentiendi ratione nec ab illa superstitione plane aliena esset, qvarum tamen ratio historico scriptori, vera tradituro, diligenter fuisset exploranda; qvum denique fatis constet, ubi cunq; neq; subtilius judicium neq; recti sensus probe subactus adsit, ibi meditationem phantasiamq; historiæ vicibus fungi, & in locum argumentorum argutias succedere: certe non mirum videbitur, si Geneseos autor in nominibus antiquitatis a se descriptæ, sensum sœpe &

indicia latere putaverit, qvæ in iisdem reperire nunquam rectius iudicium potuisset; siqve ex horum nominum etymologia unam alteram-
ve r̄um vel aliunde cognitam vel animo tantum effectam studuerit
confirmare; ne dicam novum plane mythum inde effecerit, qvan-
qvam et hujus generis haud paucas in Genesi narrationes inveniri,
e nominum priorum etymologia factas, suis infra locis docebitur.
Sed exempla primum Græci præbebunt, in qvibus fabulam de lapi-
dibus Deucalioneum post diluvium in homines mutatis inde ortam
jamdudum Heynius observavit, qvod a vocabulo λας; inepte dedu-
ceretur voc. λας; item e similitudine vocis μυρμηξ natam esse
fabulam non minus ineptam, de Myrmidonibus e formicarum stirpe
prognatis; vel de Hæmo, Thraciæ monte, ita appellato, qvod san-
gvinem (ἀίμα) Typhon profuditset *). Accedunt fabulæ de Argo,
cui centum ideo haud dubie tribuuntur oculi, qvod hos sibi ex epi-
theto πανσπήγξ finxerit phantasia; de Daphnide, qvem ob vocis simi-
litudinem ferunt, ubi primum in lucem editus esset, in lauro expo-
fitum; deniqve de Bosporo, qvem ita appellatum dicunt, qvod Io in
vaccam (βο; f. βεύς) mutata, hoc fretum (πορός, πορθμός) trajectisset (επε-
γάσσε). Qvibus ne simile qvid apud Ilæbæos inveniri negetur, suffi-
ceret fortasse ea revocare, qvæ nuper de Japheto, Phelego Babele-
que nonuimus, qvorum illud nomen vaticinio causam manifesto
præbuerit, qvod Gen IX, 27, Noacho patri adscribitur; alterum, si
Eichhornianam seqvi malueris, qvam nostram rationem, fabulæ de
divisa terra locum, necesse est, fecerit; Babelis deniqve nomen opi-
nionem excitaverit, dispersum inde lingvis confusis per orbem terrarum
humanum genus esse. At præcipuum tamen & Geneseos au-

* Cf. Heynius in Apollodor. Vol. I. p. 87. 95. 247. it. Vol. II. p. 771.

tori perquam familiare horum commentorum genus est, qum *homini-*
num nomina ex earum rerum conditione, qvæ vel, qvo tempore na-
fcerentur, vel etiam posthæc, ipsis accidissent, explicata reddantur;
qvæ igitur interpretamenta ex ipsis autoris ingenio nata potius,
qum antiqviori ulla traditione accepta videntur, ut perspicuum jam
est ex etymologiis illis nominum יְהוָה, הָרָה & כָּלָב, de qvibus supra di-
ximus. Qvatenus vero pliores etiam narrationes, qvæ etymologiis
in Geneseos libro pasim adjunctæ reperiuntur, eidem autori accep-
tas referre debeamus, eqvidem non ausim affirmare. Mihi qvidem,
si ex ipso eorundem argumento rem licet æstimare, non videntur
temere ficta, neqve nullam iis antiqviorum caussam fuisse; sed, qum
majorum traditione ad autorem delata essent, ab ipso denique ety-
mologicis rationibus accommodata.

Qvibus itaqve generatim observatis, ut pateat, qvid ad inter-
pretationem inde redire possit, qvemadmodum in prima hujus dis-
sertationis parte, ad singula diligentius examinanda progrediamur,
qvæ aut ab hisce nostris opinionibus lucem accipere, aut illis vicis-
sim confirmandis inservire videantur. Etenim, qum a XIImo inde
Geneseos capite multo certior fieri rerum memoria incipiat, evane-
scunt & Prostropopoiæ, novumqve orditur nominum hebraicorum ge-
nus. Abrahamus ejusdemqve posteri veri videntur suarum æstatum
homines fuisse, qvorum itaqve nomina non, qvemadmodum priora
illa, ideo nobis sunt investiganda, ut rerum antiqvitus gestarum, at-
qve adeo seniorum super hisce philosophematum, rationem inde red-
damus explicatam; verum, ut, qvid e nominum ratione investigan-
da conjecerint commentiqve fint, qvi in ea re fuerint occupati, sive Gen.
autor sive priores alii, qvibus auctorib[us] adiectæ nominibus origines
in ordinem verioris historiæ receptæ fint, bene perspectum habeamus.

Agmen ducat, ut illic Adamus, ita hoc loco primus ille, & inter Judæos clarissimus, Israeliticæ gentis autor, cuius nomen ipse Deus Gen. XVII, 5, traditur ex *Abramo* in *Abrahamum* mutasse, „qvod magnæ gentium *multitudinis pater* esset futurus,“ ut nomen itaque originem traxerit ex אַבָּה, pater, & אֲדֹם, multitudo. In quibus quis est, qui non, quemadmodum etiam in frequentissimis illis Θεοφανεσι; nihil aliud spectantibus, quam ut Abrahamum de magna, quæ ipsi futura esset, progenie certiore faceret, — manifesto videat, principatus illius vel præstantiae, qua fibi mire placebat fastus judaicæ gentis, habitam esse rationem. Qvare, si divinas apparitiones nemo dubitet mythorum numero accensere, sane non est, qvod huic nominis transformationi divinam tribuamus autoritatem. Etenim, si Abrahamus, dum vita manebat, nomen inde traxisset, qvod Israeliticæ gentis autor futurus esset, fatendum foret, in ista nominis transformatione vaticinii quid inesse, qvod tamen in re tam parum necessaria statuere eo minus videtur opus fuisse, quum mythicam omnino indolem prodere ipsa illa nominis etymologia videatur. Verum enimvero difficultatis solvendæ duo suppetunt præsidia: Alterum, ut idem nomen esse putemus אֶבְרָם & אַבְרָהָם, nec nisi pronunciationis diversitate differre; quorum vero posterius Judæis tanto magis placuerit, quum in etymologia ejusdem haud improbabili rei ipsis pergratæ, divini nempe in suam gentem a primis jam inde temporibus favoris promissionumque de futura, qua superbiebant, magnitudine, indicium in eo fibi reperisse viderentur; ut itaque ad hoc mythorum genus referenda narratio sit, qvod ex etymologia naturæ, supra monuimus. Ex altera autem sententia ad prius illud, de quo diximus, nominum genus, quæ scilicet ex ipsa rei conditione nata sunt, referendum est Abrahæ nomen; quoniam, quum *Abramus* antea dictus homo

effet, facile factu fuit, ex eo, parce detorto, *Abrahamum* efficere, & inde mythum de divino præfigio, qvo designaretur præcipua illa tutela gratiaqve, qva gentem a prima inde origine dignatum fuisset numen divinum. Qvorum utrum rectius, judicium penes lectorem esto.

A'gve ne diutius dubitandum sit, num prius illud mythorum ex etymologia subnatorum¹ genus sacris in libris amplecti conveniat, novum statim occurrit exemplum in nomine בָּנֵי מֹאָב, Moabitici generis, ut fertur, autore: qvi Gen, XIX, 37, traditur unus filiorum fuisse, qvos ex patre conceptos enixa Lothi filiae narrantur, cujus mythis caussam ingeniose de-Wettius *) expedivit e nominis indole, qvod detortum fortasse putabant ex voce בָּנֵי (h. e. a patre), accedentibus præsertim, & qvæ hominum memoria traderentur: solum nempe Lothum cum filiabus in montes solitarios profugisse, qvum extincta in excidio Sodomæ & uxor esset & filiarum proci; & qvod, qvæ gens illas deinde regiones incoleret, ea Moabitarum nomine vocaretur.

Eiusmodi qvidqvam etiam accidisse putaverim in narratione de *Hagaris* in deserto commoratione, Gen. XVI, qvam plane mythicam esse, nisi forte in mythorum indole declaranda erraverint Viri summi, Heynius **), Bauerus ***) Meyerus ****) aliiqve, indicat & totum *Hagaris* cum angelo colloquium, & vaticinium de magna pro-

*) Beytr. zur Einleit. ins A. T. 2r Th. oder Kritik der Mosaischen Geschichte. pag. 95.

**) Præfat. ad Nott. in Apollodor. p. 3 sqq. — it. Vorrede zur 2ten Aufl. von Herrmanns Handb. der Mythol. S. V. — it. Commentatt. qvædam in Comm. Soc. R. Sc. Götting.

***) Hebräische Mythologie des A. u. N. T. p. 3 sqq.

****) Hermeneutik des Alten Testaments. 2r Theil p. 543 sqq.

genie (v. 12). Exploratis nimirum & filii nomine וְשָׁמַעְתִּל, qvod abs-
que ulla interpretationis violentia significat: *audiet vel audirit me Deus* (id qvod et v. 11mo affertur); & fontis præterea appellatione
בְּאֵר לְחֵרֶב (v. 14). cuius e vulgari interpretatione sensus est: *fons
viventis, qui me videt*, ex conjectura autem ill. Michaelis, mutata
punctuatione legentis: לְחֵרֶב (qvod designat primo *maxillam*, deinde *mon-
tis cavitatem*, unde fons scateret) simpliciter: *fons videntis*: in utro-
que nomine, qvorum alterum antiqvioris memoriae fuit, alterum haud
dubie in omnium ore versabatur, larga sane phantasiæ suppetebat
causa mythi de aliquo configendi, cuius vel afflictionem *Deus* (הָנָזֶן)
vidisset (רָאָה) vel preces *exaudivisset* (עָמַד). Jam vero qvum anti-
qvus rumor ferret, in his regionibus aufugisse qvondam a severiori
domina Hagarem, accedente præterea opinione de angelorum in re-
bus humanis cura & ministerio, facilis confictio mythi fuit. Quid?
qvod ea etiam, qvæ Gen. XXI, v 9 21, de Hagare cum Iischmaelo
desertam regionem peragrante narrantur, ex eodem forfitan fonte
profluxerint? Certe negari non potest, bis autorem in commate 17mo
ad nomen Iischmaeli veluti de industria alludere, qvum dicat pri-
mum עַמְשָׁן ac deinde אַלְקִיל חַבְעָר אַלְקִים פָּקָעַן. Apparet præterea
utroqve in loco angelus Dei, fonsqve conspicitur, ut fere non du-
bitandum videatur, qvin ex eodem nomine eademqve caufsa duplex
prodierit mythus, qvi inter Iischmaelitas, sedem in illa regione, qvam
invento fonte autor gentis eorum primus olim habitabilem fecisset,
habentibus, versaretur. Interea tamen non adversabor, si quis sta-
tuat, fieri potuisse, ut tale qvidqvam Iischmaelo re vera acciderit,
solum igitur cum angelo colloquium esse, qvod, qvum additum a
phantasia sit, ut ad veritatem narratio redeat; adimendum videatur;
verum tamen, si nihil mytho cum ipso nomine Iischmaelis reifuisset,

difficile foret explicatu, qvomodo exauditæ esse in eo dici ancillæ preces (v. 11.) posint, qvod vel ad dominam remittatur punienda, in qua saltem re non videtur divinum ponere beneficium potuisse; vel ipſi magna progenies promittatur, de qua neqve hoc tempore putanda est magnopere sollicita fuisse, qvum sola ejus cura effet, qvomodo filii a dominæ favitia caveret; ut itaqve mirum videatur, qvam obrem inde petitum filio nomen dedisset: לְאַבָּרְםָן, qvod præterea v. 15mo ipſi inditum dicitur ab *Abramo*, qvem potius exaudivisse Deus effet putandus, qvum ipſi, qvem in sterili conjugio defideraret, filius tandem effet prognatus. Aut itaqve duplex affeitur nominis cauffa, aut rectiore aut, mytho indulgens, non videt.

Nec aliam esse myþorum qvorun lam, qvi de altero Abrami filio *Isaaco* nepoteqve *Jacobo* traduntur, rationem, appareat, qvum e narrationum, qvæ horum nominum cauffas adferunt, argumento; tum etiam inde, qvod ejusdem nominis non una, sed plures eædem qvæ diverfæ origines exhibentur. Nomen enim רִדֵּבָן plane congruit cum futuro verbi רִדֵּב, atqve ita simpliciter verti potest: *ridebit* s. cum י convers. *rifit*. Qvæ vero nominis similitudo, sive casu illa orta, sive consulto facta, (nam potuit id qvidem accidisse, ut ex aliqua re, qvam ridiculam putassent, nomen sumfissent parentes,) posteris facile potuit persuadere, nato qvondam *Isaaco*, factum, nescio qvid, esse, qvod risum inter homines excitasset. Jam vero, qvum parentes eo tempore tantum ætate prœdicti fuisse ferebantur, ut nulla iisdem pro solito ordine naturæ effet proles expectanda, non mirum, si in hacce re inesset illud, qvod ridiculum existimaretur; qvam, ut fit, parum sibi in his constitutæ narratio; nam in C. XVIII, v. 12, *Sara ipsa* rem ridet inexpectatam, qvam ipſi prædictisset peregrinus qvidam, qvem Deum fuisse autumabant; in altero autem loco

Gen. XXI, 6. eam ipsa nominis causam adfert, qvod *alios omnes*, qyicunque illud audirent, existimet risuros. Qvoli ipsa re mirificum est, scilicet a tribus illis viris prædictam rem esse, qvorum unus deum ipse Jehova est, id sibi ea facile tempore fingere phantasia potuit, qvum & frequentissimæ essent, ut abunde ostendunt mythorum Græcorum exempla, opinones de diis, humana indutis formæ, homines visitantibus, & levissima qvæque ac nullius momenti negotia sœpius deorum ministerio peragi putarentur; qvanqvam eqvidem non is sum, qvi fieri potuisse plane negem, ut viatores aliquot, hospitio ab Abrahamo excepti, qvo tempore liberis carere tantæ ducebatur ignominiae, sive ferio Saram consolaturi, affirmaverint, fore, ut adhuc pareret; eamque deinde rem vaticinij ad instar memoriae digni, ad posteros esse relataam. At qvum nihilo minus & ea nominis interpretandi inconsistantia & ipsa præterea Θεοφανεια maneat, qvid attinet, in reliqua narrationis parte historiæ restituenda laborare fabulæ caussas anxie qværentem?

Progrediamur ad nomen *Jacobi* יַעֲקֹב, qvod qvoniā mire consentiebat vel cum voce יעקב, *calcem* designante, vel cum futuro tempore verbi יעקב, qvod notionem habet *infidiandi*, *decipiendi*, duplēcēm phantasie præbuit qyidpiam comminiscendi materiam: alteram, qva usus autor est C. XXV. v. 26, suspicatus, Jacobum in ipso partu *calcem* fratris prehensum tenuisse, qvod commentum progigni facile potuit, ubi ad cogitationem de geminorum partu accederet ratio qvædam etymologica, cuius rei ea ætas videtur mirum in modum studioſa fuisse; — alteram vero C. XXVII, 36. ubi Esavus ita dictum Jacobum opiniatur, qvod bis enim *decepisset*, qvæ ratio qvanqvam παραγομέσιας ad instar, in Jacobi nomen a fratre deinceps factæ, afferatur, neqve adeo nominis caussa proprie dici potest, satis tamen

ostendit, quam mirifice sibi in isthoc nominum interpretandorum genitor placuerit **לְנִים** istius ævi, ad quod hæcce pertineant, et quid in iisdem sibi reperire viderentur; quo minus itaqve dubitandum sit, qvin ad primas etiam nominum origines ista sua philosophemata retulerint. Nam seculorum memoria servata hæc ad Geneseos autorem descendisse, id fane parum probabile est.

Apparent hæc etiam magis Cap. XXV. e nomine **רָם**, quod Esavo, qvippe in quo *Edomitæ* gentis autorem reperiisse se putascent, addi solebat. Cujus appellationis qvum e rad. **רָם**, *ruber fuit*, duplex efficta ratio fit, Geneseos autor, utramqve admissurus, non amplius ita in ea re versatus est, ut, qvemadmodum in Jacobo, priorem faceret veram nominis caussam, alteramqve deinde, veluti in verbo ludens, afferret; at, vice versa, priori loco (v. 23) nominis *Edomi* rationem in eo ponere videtur, quod ille, in lucem editus, *rufus* fuisset vel rubicundo omnino corpore (**כָּלָוֹן**), qvemadmodum *Esavi* in eo, quod *pilosus* ad instar palli hirsutus esset (**עַזְבָּרָה שָׁעֵר**), in qvibus certe non haberemus expressa vocabula **אַדְמָוֹן** & **שָׁעֵר**, nisi etymologiam illa essent indicatura; posteriori deinde loco v. 30. veram nominis caussam diserte facit, quod jam adolescens *Esavus* pulmentum, quod primogenituræ pretio a fratre emiturus esset, *rufum*, *rufum illud* (**חַזְקָה חַזְקָה**) vocasset; quo quid, non dicam ineptius, nam hoc nihil ad rem, verum nihil, quod magis prodat senioris ævi paronomasiam atqve adeo mythum, eundemqve duplicem, qvem, accendentibus fortasse antiquis & de rufo homine & de hujus levitate rumoribus, e nominis, prouti sibi eam exposuerant, etymologia adfinxerit posterorum sollertia. Rumoris de vendito jure primogenituræ origini, si non omnino ea inde petenda est, plurimum tamen exinde accesfisse fidei videtur, quod

progenies Jacobitica tanto in posterum numero accreverat opibusque ita prævaluerat, ut præter alios, Edomitas etiam posset superare. Horum principatum sua levitate missum fecerat, pro temporum illorum opinione, ipse generis autor. Conferantur, qvæ paullo ante v. 23 autor Geneseos prædicentem Rebeccæ Deum facit, fore scilicet, ut filiorum minori major serviret *), qva in re qvum se magnopere jactarent Israelitæ, et gemelli præterea fuissent Esavus & Jacobus, natus hinc haud dubie mythus de horum etiam in utero matris diffensione (v. 22). Quid? qvod dixisset fortasse aliquis, qvi ad veterem temporum memoriam rediret, inimicos eos ex utero matris fuisse; qvam deinde formulam proprie & ad litteras intellectam qvum phantasia accepisset, mythus exstitit. At hæc nihil ad etymologiam, cui vero acceptam haud dubie referre possimus utrumqve illum mythum; alterum de rufo corporis colore, qvem cum narratione, aliunde fortasse cognita, de hirsuto Esavi corpore conjunxit autor **); alterum de rubro pulmento, ubi animo obversabatur jus primogenituræ.

*) Respicitur sine dubio, qvod Idumæorum qvamvis haud imbecilla natio a Davide subiecta est (2 Sam. VIII, 14.), qvod igitur, nisi forte pro vero vaticinio hæc verba habere placuerit, argumentis accusferi potest, ex qvibus Geneseos liber atqve adeo totus Pentateuchus demonstratur Davidico ævo haud antiquior esse.

**) Haud improbabile qvidem est, veram Esavi speciem mytho causam præbuisse, qnem deinde ultra verum, ut sit, auxerit rumor; at probabile etiam ortam fabulam esse ex magno Esavi vel posterorum venandi studio, qvum ex rudi illo vita genere ferus homo diceretur (שָׁׁבֵן יִשְׂרָאֵל v. 27) eppos. Jacobo, qvi ibidem dicitur שָׁׁבֵן vir moribus integer, s. mitioris naturæ, tranquilliores præferens pastoritatem in tentoriis viam, & causam inde ceperit phantasia ipsi cum feris moribus ferinam quoque speciem tribuendi. Quid? qvod & antiquorum venatorum more, Herculis v. c. Iconis exuvias circumdati, ferarum ab ipso interficiarum pellibus fuccingi forte conservaverat.

cujus qvondam comparatæ certum argumentum exhibere numeroſa proles existimabatur.

Idem præterea Jacobus nomen gerit לְאַשֶׁר, cuius appellatio-
nis Gen. XXXII, 29. ea traditur cauſſa fuisse, qvod e certamine qvo-
dam, qvod ei fuiffet cum ipſo Deo, victor disceſſifſet, unde locum
etiam, in qvo iſta accidiffent; פָּנֹיאָל h. e. *faciem* vel *apparitionem*
divinam vocaſſet. Cujus rei ad verum aliquid ſenſum revocandæ
minor certe moleſtia fuiffet, fi in ea nil, niſi etymologicum mythum
qværendum interpretes putaffent, fabulamve, qvam nominis ratio-
nem investigatingo finixerit phantasia ſuperstitiove (his enim parenti-
bus natum, phasma, qvocum ſe conflictaffe Jacobus putavit, ſolito
umbrarum more foliis ortum non ſuſtinet exſpectare); expreſſo ni-
mum nomine e fut. יְרֵשׁ verbi שָׁרֵךְ (*principem* ſe geffit, *principa-*
tum tenuit), non repugnante grammatica, qvum ſæpius permuten-
tur verba לְהָ & נְלָה. Cui præterea mytho plus vel fidei vel cauſæ
inde acceſſit, qvod ne locus qvidem deeffet, in qvo ejusmodi qvid
accidiffe putaretur, & is qvidem nomine פְּנִיאָל insignis, qvod au-
tem, qvo tempore Deum ubi viſ apparentem cernere ſe homines au-
tumabant, aliunde facile petiſum eſſe potuerat, (id qvod & vere
factum traditur Cap. XXXV, 10. de qua vero narrationis inconstantia
infra ſumus dicturi, qvum ad nomen Bethel proceſſerimus); ſed
qvum hic tranſeundum Jacobo qvondam fuiffet, a posteris, qui ad
generis ſui autores omnia amant referre, qvamvis multis ſeculis in-
terjectis, huic relatum.

A Jacobo ad *duodecim filios* oratio procedit, in qvibus qvi-
dem, niſi ad exitum festinaremus, largam diſputandi materiam præ-
berent freqventiſſime in horum nominibus explicandis facta pericu-
la, qvæ tamen omnia, qvanqvaſ, Gen. XXIX & XXX Cap. veluti

veræ causæ afferantur, qvamobrem isthæc filiis nōmina matres imposuerint, ejus certe sunt indolis, ut autorem prodant senioris ævi, qvi qvum hæc describeret, in Leæ Rachelisqve copiosam prolem acqivrenli studio satis probabiles harum appellationum cauſas fibi reperiſſe videbatur, at perito etymologiarum judici argutias plerumqve autoris nostri facile probabunt. Sic primo statim loco (Gen. XXIX, 32.) inde factum statuitur nomen רְאֵל, qvod Lea dixisset רְאֵה יְהוָה בָּעֵנִי, qvod qvantopere ab illo nomine differat, nōmo est, qvi non facile ſentiat, qvum extremonrum duorum verborum ne minimum qvidem in ipſo nomine vestigium reperiatur, & prima ejusdem pars ſimplex fit imperativa forma רְאֵי qvæ, adjunctio vocabulo יְהֹוָה, ad litteram ſignificat: *ecce filium*, qvod ſane dixiſſe matrem primo partu lætissimam, atqve ita ortum nomen eſſe veri haud abſimile eſt; qvanqvam aliter Josephus atqve Syrus, qvi legiſſe videntur רְאֵבֶל, de qva lectione ad etymologiam revocanda videatur Rosenmüllerus ad h. l.; nihil enim necesse eſt, omnium proferre conjecturas. Variis modis immutata, at nihil forte propius ad verum accedens, exprimi eadem fere ſententia dicitur in nominibus רְאֵשׁ (a rad. עֵשׁ, qvod Leam, qvum marito invila eſſet, Deus audiuiſſet), וְלִי (a rad. לְוִי, qvali existimafſet fore, ut fibi magis in posterum *deditus foret maritus*), יְהֹוָה, qvod nunc Deum eſſet *laudatura* Gen. XXIX, 33, 34, 55. Accedunt nomina רְגַב & שְׁבַע, qvibus hebraico ſermone felicitas deſignatur, unde factum, ut Lea fili de hisce duobus gratulata eſſe putetur. Unde appetet, in primis hisce ſex nominibus declarandis nihil niſi meras afferri paronomalias, & eas qvidem ejusmodi, ut hebraici autoris ingenio potius qvam antiquitatis memoriae tribuendæ videantur. Neqve alia videatur nominum *Danis*, *Naphtali*, *Sebulonisqve* ratio eſſe, in qvorum

originibus explicandis aliquanto longius etiam a vero aberravisse rationem hebræorum etymologicam dixerim, qvum illius nominis radix יְדֹעַ, *judicare*, ‘ne conjugali qvidem Leæ statui convenire possit, nisi perqvam artificiose verba C. XXX v. 6. רְנָנָיו אֱלֹהֶם (*judicavit me deus*) aut ex additamento ipsius autoris שָׁמָע בְּקָלֵי, aut Rosenmüller duce, ita velis interpretari: „Deus meam egit caussam, meqve a sterilitatis probro defendit;“ qvumqve nominis ea deinde origo v. gno exhibeatur, ut interpretes (LXX, Onkelos, Syrus, Arabs, Vulgataqve) in suas qvisqve, ne sensus verbis deesse videatur, abeant partes; deniqve in *Sebulonis* nomine (v. 20) ipsa appareat autoris dubitatio, qvi qvum incertus esset, utram e duobus, qvæ se offerebant, etymologiis præferendam putaret, alteram e verbo בְּבִי *donavit*, eandemqve insuper satis discrepantem; alteram vero e radice בְּלִי *habitavit*: utramqve callide conjungendam putavit, sic nominis originem interpretatus: „Deus egregio me munere *donavit*, jamqve mecum *habitabit* maritus, qvum sex ei filios pepererim.“ At nihil tam magis admirandum, qvam qvod (v. 24) Rachel, *Josephum* enixa, statim non modo de altero filio fuscipiendo cogitaverit, eundemqve fibi natum fore prædixerit, verum etiam non alteri huic deinde, sed priori jam nato, nomen fecerit e rad. בְּרִי (*addidit*), ita pronuntians: „Alterum mihi Deus filium *addet*;“ ut nihil dicamus de dupli, qvæ hoc etiam in loco occurrit, nominis etymologia, qvum v. 23 alias etiam radicis ratio habeatur, verbi nempe בְּרִי, *collegit*, *abstulit*, qvod scilicet Racheli ignominiam Deus abstulisset. In quibus itaqve si qvis non viderit autorem inepte argutantem, & ne secum qvidem de vera nominis interpretatione satis consentientem, huic me non scripsisse fatebor. Sed in his iterum nil nisi nominum paronomasiæ, ex muliercularum illarum, qvalis ea ferebatur, condi-

tione zeloque petitæ. Pleniorum vero mythum sola continet, Gen. XXX, 14-18. Isacharis appellatio, vel, ut ex erudita Michaelis observatione rectius sine dubio vocandus est, Iischschachar i. e. **מְכֹשֶׁלֶת** (*merces est*). Hæc enim etymologia, si autori fides habenda, nomini caussam dedit; fin nostram seqvaris rationem, ita vicissim e nomine petita, ut narrationi etiam, quam addidit autor, locum fecisse videatur. Mandragoras quondam in agro matri suæ collegerat Ruben, Leæ filius; cui plantæ quum ea inesse vis putaretur, ut amorem excitaret, facile appareat, ut scite jam monet Michaelis, cur has mater fibi colligi voluisse, Κιλτρον haud dubie (cujus plurima in Græcis suppetunt exempla) marito inde paratura. Hoc prohibere soror studet, verita nimurum, ne viro privetur; atque ita intelligimus, cur ejus tantopere interficit, ut istas fibi comparare posset mandragoras. Virum itaque sorori una hac nocte cedit, ne a se diutius fortasse philtrorum ope avertatur. Hæc itaque mythi indoles, quem autem ab hebræo autore non intellectum potius crediderim, quam ullo modo confictum. Simpliciter tantummodo referens quæ fibi essent antiquitus tradita, de illo mandragorarum usu nihil omnino videtur compertum habuisse, imo ne secum quidem constituisse, quamobrem mythum esset hoc loco adducturus. Imo vero, aliquis dicat, ut originem ostendat nominis **מְכֹשֶׁלֶת**, quippe qui filius *merces* quodam modo fuisse videri potuit facilitatis, qua sorori mandragoras illa tradisset! Sed nihil minus. Mercedem quidem Lea fibi datam existimat — at quam ob rem? non quod mandragoras sorori reliquerat, quæ ratio forte non displicuisse, sed — quod marito tradiderat ancillam; cuius rei nullus certe cum hoc loco consensus est. Oblitum narrationis dixeris autorem eodem temporis momento, quo eam protulere; sic plane solitaria atque a cetero nexu seclusa illa exstat. Ita

ne tunc quidem, ubi sippetit verior, saltem probabilis causa, eam tenere autor callet, sed soli in lu'gens ingenio, ad aliena transit, & omissis, qvæ ad manu'n essent, procul remota captat; ut facile appareat, fabulam de mandragoris aliunde acceptam narrationi autorem inseruisse; explicationem autem de ancilla propriam ipsius esse; nominis autem Isaschari veram originem, id qvod & nostra parum interest, æqve incertam ac ceterorum esse; omnino denique explicationum nullam se eruditio lectori minus probare, qvam qvas adserit autor, ab ultraqve ætate, & rudiori & cultiori, ita remotus, ut nec mythismum amplius pure tradere, nec tamen veram ejus rationem e veri rectique sensu investigatam exponere sciverit.

Restat Benjamini nomen, cuius quidem nullam affert rationem Genezeos autor, nisi forte declarandam eam putaveris ex præcedente בְּנֵי (h. e. *doloris mei filius*), qvo Gen. XXXV, 18. mater animam efflans filium appellasse dicitur vitæ pretio redemptum, inveniri que olim radix potuerit in linguis cognatis, ex qva alias voci יִמְלָא sensus addatur, qvam ubi folito more *dextra* vertitur. Sin minus, iterum patebit, vanam esse omnem illam caussas investigandi curam, qvas in liberis appellandis fecuti sunt antiquissimi parentes. Nam si unquam, certe hic, qvum obiret dilectissima conjux! caussa fuisset, qvare tristem casum in filii nomine exprimendum pater voluisset, a qvo autem tantopere abest, ut ne eodem quidem, qvo mater, filium nomine vocet; cuius autem appellationis hanc equidem existimaverim rationem esse, ut, qvum aliunde *) existeret inter Ju-

*) Nam verior haud dubie hujus nominis ratio patet ex Gen. 49, 3., ubi Ruben dicitur רַאשֵׁת אֲוֹרֶב (primitiæ virium mearum), cf. Deuteron. 27, 17. Psalm. 105, 36. &c. unde, qvum de virili rohore dici proprie videatur vocab. גַּדְעֹן, appetet, ne ad Rachelis quidem dolorem recte referri nominis caufam posse.

dæos solitum nomen בָּנֵן־בְּנֵי, quo etiamnum utuntur, dixerit fortasse posteriorum aliquis, rectius ita vocandum fuisse Benjaminum, quippe qui non sine summo matris dolore in lucem editus fuisset, idque ita pronuntiatum ipfi deinde Racheli a posteris esse tributum. Nam horum potius hoc studium videtur fuisse, quam majorum, in quibus dubium etiam est, quis filiis nomen dederit; pater materve, an hominum rumor; id quod ante diluvium v. c. accidisse, supra docuimus.

Jacobi filiis annumerare æquum haud dubie fuerit, duos Josephi filios מִנְשָׁה & אַפְרִים, quorum in Gen. XLI, 51-52 relationes petuntur e radicibus aut cognatis aut similibus, נִשְׁחָה (*oblivisci fecit*) & פְּרִיה (*fructuosus fuit*), alterum, ut, monente Geneseos autore, designaretur, Menaschen (ex part. Pih. חַשְׁבָּן) oblivionem Josepho fecisse omnis calamitatis paternæque domus; alterum vero, ut in Ephraimi nomine, signum (quamvis ad Etymologiam paullo contortius) exstaret divinæ illius benignitatis „qvæ ipfi subolem in terra dedisset, in qva tot mala esset perperclus.“ Qvas itaque nominum explicationes a ceteris, jamjam allatis, parum differre, atque ex posterioris ævi indole factas, quisquis facile videbit. At vero si evidenter quodam exemplo probatum volumus, quam miræ interdum narrationes e nominibus, qvæ servaverit hominum memoria, etymologicè interpretandis, nasci potuerint, nullibi forte luculentius hoc factum videbimus, quam in Gen. XXXVIII, 27-30, ubi Thamaris filii duo עֲרָבָה & עֲרָבָה appellati inde dicuntur, alter, quod in partu tanta vi prorupisset, ut fissura ejus culpa facta diceretur, (a rad. עֲרָבָה *laceravit v. erupit*); alter vero, (quamq; hoc non diserte dicitur, sed facile effici potest, e rad. עֲרָבָה *ortus*) quod prior esset oriundus. Quam rem si nostra ratione Michaelis spectasset, & fabulas tantum-

modo putasset ex etymologia natas, opus sane non fuisset, ut, nihil his inesse, qvod rerum naturæ repugnaret, probaturus, medicoruim tanto studio conqvireret testimonia.

Supereft, ut hoc etiam argumento demonstremus ad recentior-rem potius, qvam cui tribuuntur, ætatem referendas esse hasce no-minum antiquissimorum explicationes, qvod in præclaro illo carmine, qvo moribundum Jacobum auter facit posteris prædicentem, qvænam in Palæstina qvondam cujusqve tribus futura fors sit (Gen. XLIX, 8, 16 & 19) nominum יהוֹה וְדוֹר אַחֲרֵיךְ (Juda! te laudabunt fratres), qvum antea XXIX, 35. ex eadem radice וְרָה ita explicatum nomen fuisset: „hac vice Deum laudabo;“ — sic v. 16 de Dane דָנִיּוֹן עַמּוֹ (populares suos Dan iudicabit), supra XXX, 6: „Deus me iudicavit“ eodem verbo; — sic deniqve v. 9, & qvidem dupli paronomasia גָד גָדוֹר וְגָדוֹן (Gadum depopulabuntur turmæ ho-stiles), qvum supra XXX, 11. fuerat aut „qvod sit felicitati, qvod bene vertat, o me felicem,“ aut e lectione קָרְבָּן discretim: בְּאֶגְדָּת turma est ventura. In qvibus mirum sane fuisset, si, qvæ matrum ipsarum conjugio ita qvondam convenissent, ut inde appellandos filios putassent, ea æqve bene eodemqve jure, seculis qvibusdam interjectis, cum statu posteriorum civili congruerent, & vice versa; ne-qve illud potius, qvam hoc, veræ, ex qva ortum noimen effet, ori-ginis speciem præ se ferret; ut omittamus, qvæntopere ab omni ve-ritatis specie abhorreat, Jacobo cognitum jam nunc esse, qvæ poste-rorum, ubi aliquot post secula in Palæstinam rediissent, futura fors

effet, qvi locorum situs atqve descriptio, qvod vitæ genus, qvæqve rerum publicarum conditio; qvæ divinatio insuper, qvamvis in ea nihil præterea effet, qvod veritatı repugnaret, ita nullam tamen afferebat utilitatem, ut plane non appareat, cur hac præfigiendi facultate Deus Jacobum instruxisset. Qvod si vero nihil XLIXno Geneseos capiti vaticinationis ineft; si qvicqvid in nominibus luserit autor, id non Jacobo, sed posterorum alicui manifesto tribuendum est, qvi, Palæstinā jamdudum occupatā & institutis rebus Judæorum publicis, in hocce carmine, qvæ cuiqve tribui contigissent commoda, cecinerit, ea qvoqve identidem respiciens, qvæ de majorum vita rebusqve traderet hominum memoria: qvid tandem est, qvod, qvæcunqve matribus adscribuntur ejusdem generis paronomasiæ, eas qvalibet fide dignas atqve ab ipsa aut antiquissima ætate profectas, aut si diis placet, divina etiam sapientia dictatas existimemus? Qvanto autem verisimilius, id qvod cuivis in classicorum interpretatione sati versato in mentem facile incidet, — qvæcunqve in Geneseos libro occurrant nominum origines explicandi pericula, ea cuncta ad ævum referenda esse, qvum in hisce ludere ingenio vehementer placet, sed neutiqvam studiis humanitatis ita subacto, nec eo veri rectiqve sensu imbuto, ut qvid in his rectum effet, necne, æstimate satis valeret. Qvod vero si nostra intererit bene perspectum habere, in eo sic versari interpretem oportet, ut qvod antiquitatis sit, antiquitati relinqvat, historiamqve ex historiæ, neqve e theologicæ cujusdam formulæ, legibus æstimandam arbitretur.

Ulterius prodire non placet; qvanqvam mythologicam illam, qvæ antiquissimæ *Græcorum* hiltoriæ tantum sæpe affuderit lucis, rationem seqventibus accidere fortasse posset, ut totam de Jacobo duodecimqve illius filiis in suo genere æqve mythicam esse suspicaren-

tur, ac multa Grœcæ Romanæqve histeriæ loca putaverint recentiorum nonnulli; qvō præter alia ducere posset definitus ille numerus *dusdecim*, in mythicis narrationibus, pariter ac tres, septem, novem, freqvens; ut scilicet tota populi per XII tribus facta descriptio posterioris esset ætatis, tribuumqve deinceps nomina ex antiquo more ad suum qvæqve autorem essent relata; qvi vero autores, qvum universæ gentis autor Jacobus habetur, hujks *filii* e mythico dicendi genere, dicti esse facile potuissent. Sed neqve opus est hæc statuere, neqve ea, nisi ut doctorum judicio res subjiceretur, adferenda existimavi.

Reliqva sunt *locorum* qvorundam nomina, qvorum etiam origines & argumenta suppeditabunt haud contemnenda. De *Babele* jam supra satis dictum. Non minus autem insigne mythorum etymologicorum, qvi e nominibus locorum orti videntur, exemplum præbent Lothi e Sodoma fugientis preces, ut ipsi liceret, *Zoaram* confugere, Gen. XIX, 20-22. Situm nempe hujus tempore fuit in illa regione Sodomensi, olim vastata, oppidulum, nomine **לָוֶשׁ**. Qvod qvum, qvomodo ex communi totius tractus exitio servari potuisse, mirum omnibus videretur, perpenso præterea ipso nomine, ita prope ad radicem **לֵוֶשׁ** (*parvus, exilis fuit*) accidente, ut inde ortum etiam posset existimari (qvod fortasse qvoqve factum, qvum exigua urbs esset): facile fieri potuit, ut, qvi eo primum confugisse Lothum accepissent, qvum & ad majorum, Abrahamiqve præfertim Jacobiqve tempora ejusmodi origines referre placeret, & animo jam obversaretur illa de angelis. Lothum servantibus fabula, inde etiam trahendam nominis originem arbitrarentur, qvod Lothus qvondam, qvi in his regionibus habitasset, illud sibi refugium exigui tantum beneficii loco ab angelis expetinset. Sic plana res est, nec in illa

etymologia restare qvidqvam videtur, qvod lectoris dubitationem possit movere. Ceterum conferantur qvæ de illo mytho cum græca fabula de Philemone Baucideqve comparando eleganter disputavit Seidenstückerus V. C. in commentatiuncula de Mythis Hebræorum *).

Perqvam notabile præterea videtur *Bethelis* nomen, cuius vel tres rationes afferuntur: prima Gen. XXVIII, 17-19, qvum Jacobus, qvo loco scalam illam coelestem se per quietem vidisse putavit, in eo coeli aditum esse arbitretur; altera Cap. XXXV, 7. ubi illa quidem nominis ratio repetitur, sed nunc primum loco additum nomen dicitur; tertia vero, eademqve a prioribus plane diversa, eodem cap. v. 15, ubi denuo Deus trāditur Jacobo ex Mesopotamia redeungi apparuisse, qvo facto statuam Jacobus erigit locumqve Bethelis nomine vocat. Huic rei qvum accedat, qvod alia hic eademqve multo simplicior, qvam Cap. XXXII, 29. nominis *Jischraēlis* ratio adferatur, in eam adductus opinionem sum, haberi in isthcc loco, nimirum Gen. XXXV, 9-15, fragmentum, qvod, aliunde petitum, Geneseos autor reliqvæ narrationi, ubicunqve visum esset commodissimum, intexerit. Nam totam Genesin ex diversis istiusmodi antiquioribus traditionibus contextam esse, non Astrucii **) modo Eichhorniique ***) acumine demonstratum jamdudum est, verum semel monitum cuivis exinde attentius legenti se facile probabit. Jaṁ vero si nominis בֵּית־אֱלֹהִים in uno eodemqve libro plus qvam una ratio affertur, in hac certe opinōnium diversitate argumentum exstat, nihil hic nisi meras

*) inserta ephemeridibus, qvæ inscribuntur Schleswigsches Journal, Junii 1792.
p. 156 sqq.

**) Conjectures sur les memoires originaux, dont il paroît, que Moyse s'est servi pour composer le livre de la Genèse. a Brux. 1753.

***) Eichhorns Einl. ins A. T.

opiniones haberi, easdemque & senioris ævi & a scriptore parum sibi constante prolatas.

Ac ne unicum esse hoc exemplum putemus, aut librariorum, nescio quo, errore excusandum, alterum non desideratur in nomine בָּאַרְשָׁבָע (fons Schabæ), cuius, ut ita dicam, triplex caufsa traditur, quum primum C. XXI, 31. collatis vss. 28, 29, 30, non satis apparet, utrum e septem (שְׁבֻעָה) agnis, quas in signum fœderis Abrahamus Abimelecho tradiisset, appellatum fontem opinemur; an deinde, quod v. 31 affertur, ex *jurejurando*, quo interpolito fœdus illi pepigissent; denique XXVI Cap. v. 33 etiam urbi nomen adhæsse dicatur e fonte propinqvo, quem — ne Abrahamus quidem ipse, sed, eo jamdudum defuncto, filius Isaacus, vocasset nomine יְדִיעָה (jusjurandum), vel, quod alii, quum nulla illius nominis ratio appareret, maluerunt, שְׁבֻעָה (h. e. *saturitas, abundantia*), ex copia forsitan aquarum. Sive igitur *septem agnarum*, sive *jurisjurandi*, sive *abundantiae* fontem dicere placet, id certe non dubium, veram tantummodo unam esse nominis originem; nihilque iterum in locis heic laudatis indicari, praeterquam quod de origine & caufsa nominis, sibi majorum memoria traditi, essent opinati senioris ævi homines, revo- catis fortasse, quæ de rebus quibusdam antiquitus gestis attulisset hominum rumor. Quid? quod præcedentibus utroque, & in XXImo & in XXVito Capite, contentionibus cum Abimelecho, quibus decisim foedus initum esset: suspicandum videatur, eandem forte rem esse, quæ hisce duobus in locis tradatur, sed fama tantummodo variata, & ab alteris ad Abrahamum, ab alteris ad Isaacum relatam.

Eiusdem generis etymologia existat nominis *Gilead*, qui mons quidem Gen. XXXI, 47. vocatur רֵלֶג (h. e. *collis testificationis*), quod ibidem olim composita lite, discessissent Jacobus atque Laban;

cujusque rei non improbabile qvidem fuit ad posteros relatam famam fuisse; veruntamen non dubitaverim de-Wettio *) potius accedere, qvi montis nomen existimat rectius ad Gileadum, Machiri filium, Manassis nepotem referre, non aliter atque Ephraim, Dan, Hebron aliique montes ex eorum hominum, qvi tribuum gentiumque autores fuisse putarentur, nominibus appellati. Nisi forte qvis fuerit, qvi contendat, non eundem esse tumulum עֲלֵי קָרְבָּן cum קָרְבָּן, sed collem quendam esse nobis ignotum; id qvod eqvidem, quum eadem litterae sint, nec e punctuatione, utpote quæ & ferioris ævi & mutationibus obnoxia sit, efficiendum qvidquam videatur, vix mihi persuaderim.

Præter hæc, multa etiam alia sunt & fontium & urbium nomina, quorum appellationis non diversa videtur ratio esse; cujus generis sunt בָּאָר לֹאַיְהָ, de quo egimus supra in historia Hagaris; תְּצִתְּה Cap. XXXIII, 17. quo nomine simpliciter designantur *tuguria*, *tabernacula*, *latibula*, quæ ad eum fontem olim forte fuerint, quibusque nomen a Jacobo, ad quem omnia studiose referebant Judæi, impositum existimabatur. Præterea C. XXVI, 20-21, בָּאָר עַשְׁנָה & בָּאָר שְׂמַנָּה h. e. *fontes litis s. contentionis*, quibus igitur unde datum nomen sit, haud difficulter appetet; num vero hæ contentiones eæ fuerint, quæ aliquot seculis ante accidissent inter nomadas terram peragrantes, unde posteri per tria vel plura secula abfuissent, vehementer certe critici dubitabunt. Eandemque dubitandi causam offert commate proximo fons רַחֲבָת, qvod nomen ortum autor censet e verbo רַחֲבָה (*latus, dilatatus fuit*), sic dictum fontem existimans, qvod amplum sibi hoc loco spatium a Jehova concessum Isaacus vi-

*) Beyträge z. Einl. ins A. T. 2. p. 131.

diffet. At qvidni cuivis alii idem spatium patebat? ut vel omnino
e situ gregibus pascendis perqvam commodo ita sit vocatus.

Reliqua sunt duo tantum nomina, in quibus vero quum non
videamus quid afferri rectius ingeniosiusque posse, de Wettii *)
nobis autoritate nitendum existimaverimus: Alterum nobilissimi illius
montis, in quo situm fuit templum Hierosolymitanum, מורה, quod
nomen vir doctissimus arbitratur autoris, in etymologiis assidue
occupati animo, obversatum fuisse, quum in illa de Isaaco im-
molando narratione Cap. XXII, 14, tantum ponderis addere ver-
bis illis videatur, quae Abrahamo tribuit v. 8. אלהם וראה לו
השׁה לעלה (ipse Deus sibi providebit victimam), ut Abrahamum etiam
faciat loco nomen imponentem יראה ויהי, quod transpositum
יהי f. contr. יראה, prope accedit ad nomen מורה, quamvis
ejus disertam hoc loco non faciat mentionem; sed in iisdem Abra-
hami verbis vestigium sibi reperire videatur proverbii בחר וראה.
Quibus ita jureatis, accedente praeterea omnium, quae præcedunt, ana-
logia, probabiliter admodum conjectit vir ingeniosissimus, etymolo-
gici mythi loco habendam esse totam illam de immolando Isaaco
narrationem, quam, considerata hunc in modum origine vocis מורה,
sibi informavisset phantalia **). Qvanqyam & re vera accidisse potuit

*) Beyträge 2. p. 106.

**) Auf diesem Berge — ait autor laudatus — war diese merkwürdige Geschichte
vorgefallen; hier, wo Jehova allein verehrt wurde, wo ihm Opferdüfte und
Weihrauch, und Gefänge auftiengen, hatte Abraham, der Stamvvater der
Hebräer, den höchsten Beweis seiner Frömmigkeit abgelegt, das schönste,
reinste Opfer dargebracht, und hatte den Segen Gottes und die schönsten
Verheissungen für seinen Glauben empfangen; von dieser Geschichte hatte
der Tempelberg seinen Nahmen. Welche sinuvolle Beziehung! welche schöne
symbolische Bedeutung!

ejusmodi quid, v. c. Abrahamum vere qvondam ex ævi indole & progenitium vicinarum more de immolando filio cogitasse, cuius rei famæ se deinde etymologia adjunxerit vocis Moria. Sed illud malim.

Alterum, in qvo finem jam duxi faciendam, exemplum petamus in voce מַחְנָאִים, in qva, si uspiam, commenti perqvam probabilis caufsa suppeditabat qvod affertur de angelorum exercitu, qvem sibi occurrentem vidisset Iacobus, Gen. XXXII, 2-5 Loco haud dubie, qvanqyam nesciebatur unde, antiquis jam temporibus nomen fuerat *Machanaim*. Qva vero voce qvum designetur: duo *castra*, phantasiæ, qvæ tunc temporis in opinionibus de angelorum in rebus humanis vi atqve ope multum versabatur, haud ingrata certe oblatæ est mythi confingendi materies. Et ea qvidem ad sensum veri rectique multo magis comprobanda ratio est, qvam eorum, qvi in hisce vident peregrinantum mercatorum duo agmina, qvi qvum officiosiores forte in Jacobum fuissent, ipsi divinitus missi putarentur. Neqve enim facile fuit in re tam usitata errare; neqve omnino in mythis, qvi vivaciori ingenio & phantasia in dæmonum regionibus omnia ad certam qvandam speciem revocante, prognati sunt, interpretandis, lectori rectioris sensus se facile probabit ratio, nonnullorum mythographorum more, omnia ex hominum circa res vitæ communis erroribus illustranda existimans.

Sed hæc sufficiant. Satis enim magno exemplorum numero probatum videtur, qvod secundo loco declarandum nobis arbitrabamur: isti, qvas affert Genezeos autor, etymologiis non veras inesse nominum antiquissimorum causas, de qvibus nil exploratum haberi eo tempore potuit, sed tantummodo, qvid de harum origine senserit senior ætas, subtili judicio non ita prædita, ut qvid in his rectum esset, acute posset videre, sed e radicibus, qvæ ad nomen ipsum pro-

xime accederent, aut significationem extorserint rerum illo tempore ab iisqve hominibus, qvorum afferuntur nomina, gestarum; aut nova confingendi, vel, qvæ aliunde nota erant, his nominibus attemperandi causas fibi oblatas existimaverint. In qvibus itaqve omnibus non minus, qvam primo loco, ubi de temporis antediluviani plane mythica indole agebatur, qvid verum sit, eo studiofius qværendum, qvod, nisi recta his accedat interpretatio, larga, ut veritatis amico dubitandi, sic irrisorum petulantiæ cavillandi materies relinqvetur.

ADDENDA & CORRIGENDA.

- Pag. 6 lin. 9 a fin. pro: *qvibus* *sicuti* leg. *qvibus*, *sicubi*
— 7 — 12 leg. *Hebraicis* *autem* *narrationibus* *haecce* *conv.*
— 7 — 19 pro *proxima* leg. *proxime*
— 10 — 9 pro *propria* *qvodam* leg. *proprio* *qvodam*
— 10 — 16 ante *e nominis etymol.* inseratur *viciſſim.*
— 11 — 3 pro *Qvid qvod* leg. *Qvid? qvod*
— 15 — 15 pro *factos esse homines*. leg. *factos homines esse.*
— 13 — 4 a fin. pro *conſtat*, leg. *conſtet*,
— 16 — 7 a fin. pro *in eos* leg. *inter eos*
— 16 — antepen. pro *fingeret*, *vel qvod* leg. *fingeret: — vel 2) qvod*
— 16 — ult. post *efficeretque* addatur: *ut certas ſibi ſedes homines compararent, ſociantque jungerent in urbibus vitam; verba itaque: „*
— 17 — 10 post *ſi meminerimus* add. *non modo, ut ſupra monuimus, & lin. 12 post genus humanum ſemicolo interpongatur.*
— 20 — 3 & 4 claudatur parenthesis post § 24, non vero post *præcedunt.*
— 20 — 2 pro *commemorari* leg. *commorari*
— 20 — 14 leg. *ex aſperiori in cultiorem*
— 22 — 17 post *denique utrobiqe*, addatur: *immo vero, quum שְׁנִינָה* (V, 9) *idem rideatari* *effe eum שְׁנִין* *vel שְׁנִינָה*, *eiusque filius שְׁנִינָה*. *nomine non multum differat a שְׁנִין.* (*Observationem deheo Bredsdorfio meo, ingeniosissimo adoleſcenti.*)
— 27 — 7 leg. *proditum* *ſervaverint*
— 27 — 9 post *id nomen putemus.* inseratur: *in quo tamen loco vellem, autor exemplis ſat commodis & ex iſis linguis oriental. petitis, etymologicam ſuam rationem nobis ita probaffet, ut pateret, vocabulo שְׁנִין designari natatorem, qui vitam natando vel navigando ſervaffet, neque in media radicali שׁ qvidquam effe, qvod hoc iterum loco repugnaret.*

- Pag. 28 lin. 4 post Cap. VII & VIII add. *obvia*, & lin. seqv. leg. *numerus* 7.
- 29 — 14 leg. (cf. Gen X, 2 fqq.); — *ſe* *præterea*
  - 31 — 4 post *existimans particulam* addatur **DU**, & lin. fq. claudatur parenthesis
post *remotiss. quoddam tempus.*
  - 31 — 11 ad vocem *Aethiopia* notetur: „*Etiam Græcum Aethiopum nomen simili ori-*
gine gaudere videtur ex v. aiſgw.“
  - 31 — 20-21 pro *defuit* leg. *deeffet*
  - 32 — 12 pro *quum* leg. *quem*
  - 33 — 20 pro *effa* leg. *effe*
  - 39 — 5 leg. *reparandum*. & ibid. lin. 7 leg. *certioris historiæ*
  - 39 — 13 tollatur commatis signum post *cauſſarum* & ponatur post *ignorantiae*
  - 43 — 24 deleantur vocabula *in eo.*
  - 45 — 3 pro *Ilmo* leg. *v.* 11.
  - 45 — 24 pro *habentibus* leg. *habentes*
  - 46 — 11 pro *videt* leg. *vidit.*
  - 47 — 11 leg. *five joci cauſa, five ferio Saram conf.*
  - 51 — 15 post *nomen esse* commatis nota interpungatur.
  - 54 — 7 pro *omnino* leg. *omnium*
  - 54 — 20 post *conjux* pro (!) ponatur (,)
  - 54 — antepeult. pro *diei* leg. *dici*
  - 55 — 10 pro *relationes* leg. *rationes*
  - 58 — 12 inter *origines* & *argumenta* deleatur copula &
  - 60 — 8 pro *tradiſſet* leg. *tradiſſet*
  - 62 — 8 post *occupati* commate distingvatnr.
  - 62 — 14 post *mentionem* Semicolon mutetur in *Comma.*

Ac ne quid denique prætermittamus, in quo præcipue quidqvam auctorita-
tis esse videatur: incidit in manus nostras, quum prelo jam subiectum hocce speci-
men erat, censura opusculi, quod ipsum vellem nobis, quo tempore hisce de re-
bus scriberemus, ad manum suūfset, Buttmannianæ rimirum prælectionis de My-
thica periodo a Caino inde usq; ad diluvium, inseritæ Commentariis,
qui inscribuntur: Neue Berlinische Monatschrift 1811, März 129 fqq. In qua

commentatione quam, ut ex epitome Censoris Hallensis *) patet, nam ipsam inspicere haec tenus non licuit, haud paucia continantur, quae aut nostris opinionibus fidem facere aut novam rei lucem affundere possint, quae praecipua sunt, e censura nuper laudata breviter excerpta subjiciamus:

„ Die ältesten Mythen der Hebräer enthalten die Trümmern einer vollständigeren (südasiatischen) Mythologie und Sagengeschichte, aus welcher bald mittelbarer, bald unmittelbarer auch die Mythologie und die Ursagen des Westlandes geflossen sind.“ Dieses sind die beyden Grundideen, die in mehreren höchstinteressanten Auffäzen des Verfs. sehr glücklich durchgeführt sind. Zumächst wird der Mythus von Kain und Abel betrachtet, der noch mit dem vom Paradiese in Zusammenhang gedacht werden muss. „Dort die Entflebung, hier die Vollendung des Uebels auf Erden: Adam und Eva, die Stellvertreter des Menschengeschlechts im Stande der Unschuld, dem goldenen Alter der Griechen; Kain und Abel, die Stellvertreter des Menschengeschlechts im Stande der Sünde, der von den Griechen wieder in zwey oder drey abstufende Alter getheilt wird, bis sie ins eiserne gelangen, wo der Bruder den Bruder tödtet. Im Plane des ersten Erfinders der Mythen kann diese schroffe Abstufung nicht gelegen haben; dem Sammler reichte sie hin das Gemälde in kurzen kräftigen Zügen darzustellen; er concentrirt zugleich ganze Geschlechter und Zeiten auf Individuen. Ein Nebenzweck des Mythus ist, die unsätliche irrende Lebensart der Steppenbewohner als Strafe des ersten Verbrechens darzustellen; denn der Dichter gehörte der entgegengesetzten Lebensart an, die ruhig eine bekannte Heimath bewohnt. Auch die Namen der Hauptpersonen sind bedeutend: Kain, der Speer, mithin Symbol der nun herrschenden Gewalt; Hebel, Hauch, Vergänglichkeit, also auch allegorischer Name in Beziehung auf die Kürze seines Lebens. Die folgende von jenen Mythen unabhängige Periode bezeichnet sich auffallend durch ihre Thatenlosigkeit: nur einzelne Nahrmen erhalten sich, wie es scheint, aus einer durch spätere Systeme verdunkelten ältesten Mythologie, ähnlich dem Titanengeschlecht der Griechen. Jene ältere Mythologie war eine polytheistische; die Einführung des Monotheismus, welche durch den Mosaismus befestigt wurde, konnte jene nicht ganz verdrängen, aber man deutete sie um. Die Haupt- und Nationalgottheiten erklärte man für Menschen und Stammväter der Nation; die Nebengottheiten für Engel und Diener des einzigen Gottes; den Namen aller Götter, Elohim, bezog man auf den einzigen, Von den Perso-

*) vid. Revision der theologischen Journale von 1807 - 1812 in: Ergänzungsblätter zur allg. Litt. Zeit. Jan. 1814 p. 85 sq.

nen dieses Stammbaums betrachtet der Verf. hier vornehmlich die drey Brüder, Jabal, Jubal, und Tubalkain, sodann Henoch. Die ersteren werden als Erfinder des Hirtenlebens, der Musik und der Eisenarbeit genannt. Alle Analogie des Alterthums führt darauf; hier nicht die wirklichen Personen der Erfinder zu suchen, sondern allegorische Personen späterer Zeitalter; sie waren einst Götter des Stammvolkes der Hebräer, ähnlich dem Pan, Apoll und Vulkan, denen die griechische Mythologie diese Erfindung zuschreibt. Und nicht bloß ähnlich; sie sind dieselben. Ebenso ist Jehova = Jovis, Jupiter, u. s. w. Henoch endlich findet sich (wie schon Baxter sah) in der altphrygischen Fabel von "Avyanos oder Návvanos, einem frommen König vor der Fluth, dessen wirksames Gebet sogar zum Sprichwort geworden war, womit auch Anacus eine Person zu seyn scheint." Juvat consentientem nobiscum in multis rebus virum doctissimum inventire, quem haud dubie, si contigisset, non sine fructu consuluissemus.

Serius etiam nobis innotuere Kellianæ contra de-Wettium imprimis objectiones, inscriptæ: Vorurtheilsfreye Würdigung der mosaischen Schriften, 3 Heste. Freyberg 1811-12, at sane non ejusmodi, ut aut a præsumtis opinionibus se liberum autor merito prædicare possit (cf. Hall. Allg. Litt. Zeit. Decbr. 1813 No. 300 sqq.), aut qvem aggreditur autorem, eum erroris convincere magnopere videatur.
